

NÉPNEVELŐ

A KATHOLIKUS TANITÓSÁG HIVATALOS LAPJA

Megjelenik minden vasárnap. — Előzetési ára egész évre 8 korona, félévre 4 korona, egyes szám ára 30 fillér. — Szerkesztőség: Budapest, Szentkirályi-utca 28. szám. — Telefon: 52—31. — Kéziratokat nem küldünk vissza.

SZERKESZTŐ:
EMBER KÁROLY
SEGÉDSZERKESZTŐ:
WOHLMUTH ERNŐ
KIADÓTULAJDONOS:
SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

Megkapja e lapot minden **katholikus** népoktatási intézet egy példányban ingyen. Ily kérelmek az egyházmegyei főtanfelügyelőség útján intézendők a **Szent-István-Társulat igazgatóságához**, Budapest, Szentkirályi-utca 28.

Karácsonyi világ.

Irtta: *Prohászka Ottokár.*

Születésnapját üljük e héten annak, kit évezredek vártak a próféták vágyával s kit, miután megjött az első karácsonykor, ismét évezredek emlegetnek a hála és szeretet hódolatával. Hódolunk Nekí mi is; hiszünk benne mint a világ világosságában s a sötétség eloszlatojában; hiszünk benne mint az új idők megindítójában s a társadalmi béke s boldogság fejlesztőjében s ajkainkon felhangzik az ének: Dicsőség Istennek a magasságban s békesség embernek a világ nyomorúságában!

Cseppet sem kételkedem e hitben s ugyancsak örülök e dicsőítő himnusznak; de ha végignézek a világon, úgy látom, hogy a testvériség evangéliuma, mely a szíveket szent karácsony napján ihleti, még nem vált valóra a földön. Egy napig van csak karácsony s azon a napon melegebbek vagyunk s a szeretetnek áldozunk; de az évnek többi 364 napján pogány szürkeség s szívtelenség a hangulatunk; egy estén, szent karácsony estéjén, beeresztjük Krisztust lakásainkba, legalább karácsonyfáink környékére; de azontul nem vesszük be elveit sem az államba, sem a társadalomba, sem a műhelyekbe, sem a gyárakba, sem a parlamentbe, sem az üzleti világba. Vagyis más szóval: az ünnep, a karácsony szent ünnepe, az Krisztusé; de az élet, az még nem az övé!

Már pedig Krisztus nem azért jött a világra, hogy az évnek egy napja legyen a békesség s testvériség ünnepe, hanem azért, hogy az egész év s az egész élet, a szürke s munkás esztendőnek valamennyi 364 napja ünnepnap legyen, nem a kerges kezek, hanem a lelkek ünnepe, hogy a világ az evangélium szerint berendezett életnek s a gyakorlati testvéri érzésnek folytonos karácsonya legyen. Krisztus az esztendőből 365 napot akar s nem egy napot, egész évet, egész életet követel s híveket kíván. kik nem egy napon hisznek csak az igazságban s szeretetben, hanem akik az egész életen át hisznek is bennük s küzdenek

s dolgoznak a szeretet krisztusi inspirációi szerint.

Ettől ugyan még távol esünk; mert ha ülünk is karácsonyt egy napig, az év többi 364 napján azután gözerővel balványozzuk a pénzt s megvetjük a szegénységet, törünk egymás vagyona s becsületére s arulóknak, gonoszoknak s hitványoknak nevezzük egymást. Karácsony napján meg-megolvad a szívünk s megbocsátani is tudunk, de másnap azután folytatjuk az adáz testvérharcot s rációfolunk arra, hogy krisztusiak vagyis keresztények vagyunk.

Úgy állunk tehát, hogy a Megváltó megérkezett s van már karácsony a világon, de még nincs karácsonyi világ, mert a karácsonynak, a krisztusi igazságnak s szeretetnek még nincs az a folytatása, hogy igazság s békesség legyen tőle a világon!

Folytatást mondok s nem végleges állapotot; mert végleges állapotról a fejlődés világában szó nem lehet; de az igazság s szeretet folytatása annál jobban illik bele, sőt éppen az illik bele a fejlődő világba — kell bele több igazság, több jólét — ez feladat is, ezt megteremteni kötelesség is.

Tudom, hogy ez a több igazság s több jólét küzdelemmel s munkával jár; de ne járjon az gyűlölködéssel s gonosszággal. Tudom, hogy a haladás s fejlődés sok erőfeszítést s áldozatot kíván s hogy a kultúra minden magasabb foka sok ember életébe kerül; de ne váljék az erők versenye marakodássá s a mérkőzés halálos harcá; ne csapjon fel a kultúra oltárain, hol a szeretet s a tiszta erkölcs lángjának kellene lobognia, magasra a gyűlölet tüze, mely embert-ember ellen, osztályt-osztály ellen, nemzetet-nemzet ellen állít harcba; főleg pedig ne vesszen ki az emberiségből az együvértartozásnak érzete, mely kiegyenlíthetné az ellentéteket s a több jogban s a több jóban való részesítés által lehozhatná a földre a krisztusi demokraciát.

Messze, messze járunk még ez idő szerint e felséges krisztusi világtól s nem csodálom, ha vannak, kik kétségbeesve mondogatják: nem, nem vagyunk mi megváltva!

Pedig meg vagyunk váltva; a karácsonyi jó hír biztosít róla; de hozzá kell tennem, hogy úgy vagyunk megváltva, ahogyan embert s emberiséget megváltani lehet. Krisztus Urunk nem azt a megváltást hozta, hogy bűn többé ne legyen s hogy az ész jöjjön le a földre; ez nem a keresztet viselő s hordozó Krisztusnak stílusa; hanem igen, megváltott úgy, hogy bűneink bocsánatára az Isten kegyelmét, önmegszenteletésünkre az Ő segítségét megnyerte s kiérdemelte s törekvésünk elé az élet összes vonatkozásaiban eszményeket tűzött s biztosított, hogy ezuton ránk nevezve boldogulás s dicsőség vár.

Mindezek után reánk vár a feladat a karácsonyi evangéliumot valóra váltani, a krisztusi tanóknak testet adni, az igazságot gyakorolni s mindentől óvakodni, ami hazugsággal, képmutatással, bűnnel, igazságtalansággal teszi tönkre a karácsonyi reményeket.

Krisztus Urunk nyomában jelenjenek meg a földön a krisztusi emberek, én is, te is, sokan s akkor nem várunk majd egy új Megváltót, hanem elvégezzük a mi dolgunkat, melyet az Ur ránk hagyott s amellyel megbízott.

Ő már megjött: karácsonya már valóság; szülessünk hát mi is újjá s dolgozzunk; mindenki a maga körében azon, hogy Istennek dicsőség s embernek békesség legyen. Akkor átültetjük a karácsonynak, annak az egy dicsőséges napnak érzéseit az év 364 napjába s karácsonyi évünk, karácsonyi életünk s karácsonyi világunk lesz a földön is.

A bölcső szava.

Irta: Szabó János.

Abetlehemi jászolban fekszik az isteni kisdéd. A zord éjszakában edes melegség árad. A sötétséget égi fény világítja meg. Soha nem látott angyalkéz fogja karon a pásztorembert: jer a kisdédhez, a vigasztaláshoz, a megnyihüléshez, a jószaghoz, a szeretethez. Kigyul az ég tündöklő esillaga s delejes erővel vonzza a messze föld királyait a rozzant istálló megvetett jászolához, ahol a kisdéd isteni gyermek fonsége, nagysága előtt térdre omlik pásztor és király s a legfenségesebb szociális érzésben, a keresztény szeretetben olvad össze a szolgáló ember s az uralkodó fenség emberi szive.

Bölcsője jászol, hogy megértse őt a szenvedő szegény: lásd, van szegényebb tenálad, a te gyermekednél; annak jut megvédő hajlék, nekem széljárta istálló; annak van lágy bölcsője, hogy rengesse, nekem csak kemény jászolom; annak kerül meleg vánkos pólya, nekem csak rongyom van és szürös szalmám; mi a te szenvedésed az enyémhez képest?

Én fázom, hogy a te szivedet be ne fagyassza a nyomornak kietlensége; én éhezem, hogy a te szegényes falatod keserű ne legyen; én rongyokkal fedem be didergő testemet, hogy a te szegé-

nyes takarod jobban melegítsen; im istálló a lakásom, hogy a te hajlékod melegséget, edes nyájasságot észrevedd és megszeresd, a szeretetben a megelégedettség, a boldogság fészke az; ott-honod, én meg idegenbe vagyok kitaszítva...

Bölcsője trón, égi fényvel, glóriával, angyali zenével, a szűz szülő alázatával, a vélt atya hódolatával körülvéve. Hogy lássák mindenek, uralkodó királyok, ragyogó magasságok, az istállóba leszállt mennyországoknak Istenét a kisdédben, kinek esillagok, angyalok udvarolnak, akinek isteni fonsége előtt térdre omolnak a királyok: meghódol a menny, a föld, a gazdagság, az inség. És: az irgalom, a szeretet kisdédének láttán, e nagy szegénység megnyihítésére gondol önkéntelen is a nála már gazdagabb pásztor, hogy ne fazzék, köpenyét adja oda, hogy ne chezzék, táplálékot visz, hogy kedveskedjék, hogy halaját kifejezze azért az edes megnyugtatasért, hogy nem ő a föld szolgálója, ajándékot tesz a szeretet oltárára.

Ajándékkal megterhelve indul útjára a messze napkelet bölése, hogy amiből bővelkedik, amivel az Isten megáldotta, hódolattal, irgalmas szívvel jótékonykodjék itt, ahol arra oly kiáltó szükség van: az Istennél, kit hódolat illet; a szegénynél, ki irgalomra szorul. A esillogó arany itt nem hivalkodás; a jószándék mirhája, tömjénje illatozik, füstölög a jászolnál, s mikor a bölcsők aldoznak kincset, vagyont a szenvedés megnyihítésére, jól tudják, hogy az ő áldozatuk, jószándékuk az égi lapra, az érdemek könyvébe vezettetik s odajut a kincs-arany mellé az egy-szerű pásztor báránkjaja, köpenykeje is.

Bölcsője hát a jótékonyosság oltára.

Ez oltár temploma mindig, ma is nyitva van, hiszen Szegények mindenkor vannak veletek, s Amit egynek adtok az én nevemben, nekem adjatok.

A jótékonyosság oltárára kérünk áldozatot mi is, a nemzet napszamosai, kath. tanítók azon edes reményben, hogy felénk fordul a magyar társadalom méltányló jóakarata s az emberek meghallják, megértik a betlehemi jászolbölcső szavat, mely hírül adja alkotmánygyásunkat, de rámutat erőtlenségünkre, szegénységünkre, amely könyörületet hirdet, sziveket lágyít, s nevelő munkánk viszonzásaul szeretetmegnyilvánulást, némi hálát remél most, mikor a karácsonyi érzések melege illeti meg a sziveket: a szegény filléréivel, a gazdag ezüstjével, aranyával segít fölállítani a tanítószegénység legsürgősebb jóléti intézményét, a *Kath. tanítók üdülőházát.*

A szent karácsony a családok ünnepe; a tanítóé is. Ő plántálja az ártatlan gyermeki szívhöz a hit fényességét, a szeretet melegét. A gyermekérzések emlékesengetyűje csendül meg a karácsonyi hangulatban és varázsol boldog békességet, edes örömet a felnőtt szívébe is, mely gyermeke örömen örül.

Mikor kigyullad a karácsonyfa tündéri fénye és a gyermek arcára kiül az öröm hevülete, piros

ragyogása : gondolj reánk szeretettel, kik e gyermekboldogságot megszereztük apai, anyai szivednek. Aki milliók örömeinek szerzője, a tanító talán, — talán meg szolgál, megérdemel egy gondolatot !

Ne szomorítsd el, de hasson meg egy másik kép, hogy a szegényes tanítói lakban néhány gyertyáeskatól pislogó karácsonyfa alatt örvendő tanító-gyermek mosolya a beteg tanító-apa arcára nem fest örömet, fátalos szeme nem tud ragyogni, felesillanni a fájó előérzet könnyétől : stenum, megérem e a jövő karácsonyt és láthatom-e gyermekeim boldog arcát ?!

Az ilyen fájó könnyet, mely az örömet keseríti meg, letörölni a szenvedő sápadt arcáról : a valódi jótékonyság.

Aki tehát örvendezel szent karácsony ünnepe, szerezz magadnak még egy örömet, annak a másik apanak az örömet, ki jótékonyságod áldásával megrongált egészségét a *tanítók üdülőházában* visszazerezte : bizonytal meghalálja egy szíve mélyéből feltörő áldó fohással, mikor karácsonyi örömet, családja boldogságát, gyermekei vidámságát nem zavarja meg az elmulaszomorú sejtése.

Fogadjátok be a jászolbölcső szózatát : nyilják meg emberbaráti szívetek könyörületre, jótékonyagra ! Egy kevés szeretet, tehetséghez mért adomány és áll a *kath. tanítók üdülőháza*, és benne sok családapa, nemzetmunkás, néptanító.

Boldog karácsonyi ünnepeket kívánunk !

A magyar kath. tanítók üdülőháza.

Az eszme, amelyet a Magyarországi Katolikus Tanítók Országos Bizottsága kebelében működő Szociális Szakosztály magaévá tett : hála a jó Istennek, megvalósult.

Megvalósult, mert ma már a bájos szépségű Balaton partján, a bársonyos fővenyű Balatonlellén a magyar katolikus tanítóság egy otthonhoz jutott, amely édes tulajdonává lévén, a Magyarországi katolikus tanítók üdülőháza nevet öltötte magára.

Im hallják meg a magyar katolikus tanítók : *üdülőházunk van a Balaton partján*, ahol soraink közül azok, akiknek orvosi rendelvényük, hogy fáradt, ernyedtt idegeik a portól, a zajtól mentes nagy víz mellett nyerjék vissza munkára való ruganyosságukat, avégből legyen hova menekülniök.

Ott áll immár a balatonmenti üdülőház, ahonnan oly elragadó kilátás nyílik Budaörs előterével a zalai hegyvidékre Szigligettől Tihanyig, ahol álmát alussza II. András király.

Az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács elnöksége ugyanis a Magyarországi Kath. Tanítók Országos Bizottsága és az azok kebelében működő Szociális Szakosztály egyetemleges hozzájárulá-

sával negyven ezer koronaért megvette a *Guichet* Ferdinand párisi lakos tulajdonát képező és kat. holdnál nagyobb telken teljesen parkirozott tizennégy szobából álló balatonlellei villáját teljes bútortárával és felszerelésével együtt.

Miután pedig a vételár az e célra gyűjtött 6000 koronából nem került ki, a szükséges fedezetet egyelőre és kölcsönkép az Iskolaegyesület és a Komlóssy-féle árva és aggok menháza címére gyűjtött tőkéjéből merítette, nehogy elmulassza a kedvező alkalmat felhasználni arra nézve, hogy jutányos áron juthasson az üdülőház céljainak teljesen megfelelő villához, amely szilárd építkezésénél és a közforgalomhoz való nagy közelségénél fogva az év bármely időnyében felhasználható lesz.

A vételárat fedező kölcsön azonban könnyen visszatéríthető lesz, ha a magyar katolikus tanítóság saját javának melegítő szeretetével fogadja szívesen a szociális szakosztály által megszerzett és a Kath. Tanügyi Tanács által kibocsátott sorsjegyeket, amelyeket a pénzügyi kormánytól csak azért szerzett meg, csak azért bocsát ki a Szeretet mennyből való alászállásának kegyeletes örömmünnepe övé, hogy lehetővé tegye egyik tervbe vett és általa propagált szociális eszmének megvalósítását : *a magyar katolikus tanítók üdülőházának létesítését.*

Magyar katolikus tanítók !

Százezer darab egy korona névértékű sorsjegy fogja bejárni a magyar katolikus tanítók otthonát : fogadják szívesen.

Fogadják azzal az előzékeny szíves készséggel, amily hasonló készséggel áll rendelkezésükre a Kath. Tanügyi Tanács mindannak teljesítésére, ami a katolikus tanítók javát szolgálja.

Fogadják azzal az előzékeny szíves készséggel, amely sem közönyt, sem fáradságot nem fog és nem tud ismerni, hogy a küldött sorsjegyeket környezetükben eladhassák és azok egynehányát a maguk részére is megtartsanak.

És ha minden katolikus tanító átlag csak tíz darab sorsjegyet árul el, nemesak az üdülőház vételára van fedezve, hanem az is lehetővé van téve, hogy a felszerelés tekintetéből semmi kívánni valót se hagyjon fel.

A Kath. Tanügyi Tanács és annak szociális szakosztálya, valamint a Kath. Iskolaegyesület kebeléből alakított Üdülőház Vezetőségének ugyanis a legnagyobb gondját az fogja képezni, hogy a jótéteményt élvező tanító már a reánk következő nyarán is minél jutányosabban, minél nagyobb kényelmet nyerjen.

A sorsjegy kibocsátása, hogy minél több takarítottassék meg, egy a Tanács, a szociális szakosztály és az iskolaegyesület elnöksége által szervezett bizottság felügyelete és szavatolása mellett házilag kezeljük és semmi néven nevezendő úgynevezett üzleti reklámozásba vagy ügynöki közvetítésbe nem bocsátkozik.

Nem pedig azért, mert erős bizalommal és reménnyel van eltelve arra nézve, hogy a magyar

katholikus tanítóság a beléje helyezett varakozásoknak készséggel és szeretettel fog megfelelni és így tekintélyes hanyadot fog megmenteni a köz javára.

Ezen bizalommal és reményben bocsáttatnak ki a sorsjegyek, újból kérve kath. tanító testvéreinket, fogadják és árusítsák azzal a határtalan szeretettel, amely határtalan szeretettel ünneplik a kisded Jezus születését.

Magyar katolikus tanítók!

A mi közös szeretetünk és előzekeny szives készségünk legyen édes mindnyájunknak osztatlan boldog karácsonyi ünnepe!

Elfogadott indítványok,

melyek a Kath. Tanítók Orsz. Bizottságának I. évi november havi közgyűlésén emeltettek határozottak.

Tegyen lépéseket az Országos Bizottság a tanügyi kormányánál azon méltatlanság és igazságtalanság megszüntetésére, hogy a tanítók gyermekei a képzőkből mások protekcioja miatt kiszorulnak és legalább egyenlő minősítés mellett a tanítógyermek a felvételnél és a segélykiosztásnál előnyben részesüljenek.

1. Kérettsék fel az Orsz. Bizottság által a Kath. Tanügyi Tanács Elnöksége, hogy sürgősen terjeszzen memorandumot a nagymélt. Püspöki Kar útján a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, hogy a felekezeti tanítók részére a családi pótlék államszegély útján biztosíttassék.

2. Miután a községeknek új lakbérosztályokba való sorozása szükséges, ennélfogva az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács Elnöksége útján kérettsék fel a pénzügyminiszter, hogy rendelje el a községeknek a jelenlegi drágasági viszonyoknak való figyelembevételével az új lakbérosztályozást. Kiváló gond és eljárás fordítandó arra, hogy lakberek tekintetében egyforma elbánásban részesíttessenek a felekezeti tanítók az államiakkal.

3. Az Orsz. Kath. Tanítók Bizottságának már régebben hozott határozata alapján újból és sürgősen kérettsék fel a nagyméltóságú Püspöki Kar, hogy a kath. iskoláknál igazgató-tanítókat nevezzen ki a plébános és a kerületi esperes előterjesztésére. Minden 2 tanítós r. k. iskolához egy, az 5—10 tanítós iskolához pedig 2 igazgató-tanító neveztessek ki. Az idősebb (15—20 éves működésben levők) címz. tes. igazgatókká mindenestre kinevezendők. Miután pedig a felekezeti hatóságoknak módjukban áll a tiszteletdíjak megállapítása, miért is a legrövidebb idő alatt e tekintetben a nagymélt. Püspöki Kar rendelkezését kéri a tanítóság. Az igazgató-tanítók az államiak szerint az iskolaföntartók által fizetendők.

4. Mondja ki a Magyarországi Tanítók Róm. Kath. Bizottsága, hogy egyházmegyéenként szervezendő a kath. tanítók egyházmegyei egyesülete, ezekre alapítva és az Országos Bizottság érvényben levő szabályzatának módosításával megalakítja az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács vezetése alatt a Magyarországi Kath. Tanítók Országos Szövetségét.

Kartársak! Adakozzatok, gyűjtsetek az árvaházra és üdülőháza!

Az iskolák államosítása és a hittan kiküszöbölése.

Irta: Bertalan Vince.

III.

III.

A hitfelekezeti tanítóságnak általában panasza, sérelme abban dudurodik ki, hogy a pap így meg úgy stb. Ismerem minden panaszát, ajat-baját, sérelmét és szomorútan kell megvallanom, hogy azok számos esetben igazak és mint ilyenek jogosultak. Ez azonban nem fog megváltozni még akkor sem, ha minden papot elűznek is az iskolából, mert egy felelmetesebb tényező jó helyébe, az pedig senki sem más, mint az iskolák rendszerinti gondnoka a jegyző meg a többi, akik többé-kevésbé érdekelve lesznek, nevezetesen a tanítók politikai és egyéb magatartása iránt. És majd akkor eszükbe jut, amint már is köztudatban van, hogy egy-két papnak a tanítóval szemben való megbocsáthatlan magatartása miatt be kár volt a többitől megszabadulni! Azt pedig soha se várja a tanítóság, hogy függetlenségét majdan az iskolafenntartó állammal szemben a maga kénye-kedve, szája íze szerint határozza, állapítsa meg. Mert e kérdésben is mindenkor érvényesülni fog az, hogy a tanítóság van a társadalomért és nem fordítva.

Míg pap volt az iskolák élén, a tanítót vajmi nehéz vagy egyáltalán nem volt lehetséges politikai magatartásaért úgy bünhödtetni, mint ahogy azt a tapasztalatból tudjuk s majdan bünhödtetik, ha az iskolák államosítatnak. Bezzeg duzzoghat, felebbezhet, sérelmekről tájékozó kérényeket írhat és kérhet maga ellen fegyelmi vizsgálatot: csupa *közérdek*-ből elbannak vele, ha még olyan szolgálati szabályzatot alkotnak is. Hisz a közérdek alatt nem csak jutalmat, büntetést érthet az ember, hanem valamely magasabb, mondjuk nemzeti megtiszteltetésnek vehető megbízást is, amely elől kitérni nem lehet, nem illik, sőt nem szabad. Oszk elmegeth politikailag érvényesülni!

Ki a hittannal az iskolából!

Talán azért, hogy a polgári erkölcsen jobb erkölcsű embereket nevel s nem holmi képtelenben valló hívőket, minő az Istenben való hit. Mert hát a szabadgondolkozás fényes sugara által felvilágosított koponyák bölcslete szerint mi legyen is a hit más, mint egy szemenszedett hazugságokból összetakolt babonáság, amelynek az élén az Isten fogalma van, amely fogalom azonban érthetetlen.

És ha úgy lenne! ? De hát a polgári erkölcsen tulajdonképen miből merítette tartalmát, mondjuk igazi erkölcsi értéket, talán azon egykori, avagy jelenkori társadalmi életből, amelyeknek Istenük egyáltalán nem volt és nincs?! Azt gondolnám, hogy ezen felvetett kérdésre igenlőleg aligha mernének felelni az istentagadó, a hitet magánügynek tekintő szabadgondolkodó bölcsék.

Lássák, az a polgári erkölcsen is a *lelkiismeret* bázisára van fektetve, mert hisz anélkül semmi néven nevezendő erkölcsi tétel, felelősség nem képzelhető el. Miért is azt kérdelem én: vajjon könyebben meghatározható fogalom-e a lelkiismeret fogalma, mint az Istené, amelyből tulajdonképen a lelkiismeret fogalma, öntudata, félelem, megnyugvás érzete ered?!

Babona! Azt ugyan könnyű kimondani és úgy hevenyészve megállapítani, hogy a hit nem egyéb, mint babonáság, miért is a hittan tanítása butítás.

És ha úgy lenne (de persze, hogy nem az), felvetem azt a kérdést is, vajjon akkor mire vezethető vissza az a tény, hogy művelt, okosnak, tudósnak, istentagadóknak ismert emberek is azonképen babonások voltak és babonások ma is, mint azon népek, amelyek az Isten fogalmával nem voltak tisztában és mint ilyenek éles megfigyeléseik nyomán, bizonyos dolgoknak, bizonyos látszatoknak igazat adtak, sőt azokból következtetve, jósltak. És minek tulajdonítható az, hogy megrendítő események hatása alatt akár félelemből, akár káromlásból, akár hálából, dicsőítésből, akár átokból annak a valaminek, valakinek a nevének veszik ajkukra, amit, akit ismerni nem akarnak. Babonáságnak?... Igen babonáságnak vélik ők a

szabadgondolkodók a hittant, a vallás-erkölcsös nevelést üldözik.

Lássák uraim és ha úgy lenne, nem-e még ezen esetben is szebb, fenségesebb és megnyugtatóbb volna egy oly eszményi babonáságban élni, melynek tana azt hirdeti: «babona, valamely dolognak oly rendkívüli erőt tulajdonítani, aminővel az Isten rendelése szerint nem bír. És ezt a tant akarják kiűzni az iskolából?»

És mit akarnak helyébe adni? Ki van mondva: a polgári erköléstant! felejtve azt, hogy nép, amelynek az Istenről tiszta fogalma nem volt, az emberáldozatig terjedő babonáság förtelmeiben gyönyörködött. Mert mi szülte és szüli most is, a jövőben is a babonáságot? Nemde a véletlen összetalálkozott esemény fölött való tűnődés, töprengés, amely ha megújul, rögeszmévé, babonává fejlődik és azt ugyan emberfia ki nem írhatja az emberfiából, ha csak Isten nem ismer, egyébként pedig egyszer és másszor való elhagyatottsága mégis csak annak megismerésére törekszik, akit Istennek nevezünk.

Igen bizony Istennek, aki hogy nem babona lényege, igazolja az, hogy csak az tekinthető annak, amellyel az az ő rendelése semmi néven nevezendő rendkívüli, avagy rendes erővel nem bír.

Polgári erköléstannal akarják boldogítani Magyarországot, aminthogy boldogították Franciaországot, hol a polgári erköléstant tanító állami tanító urak a szabadgondolkodás nagy erkölcsi törvényei alapján ötven százaléka vadházasságban élve él vissza az állam vagyonával. Ahol a dezentor hadkötelesek száma évenként nem kevesebb, mint nyolcvanezer embert teszen ki és Veiland szocialista képviselő szerint «Ez még mind nem elég. Ahol az ottani tanítók fizetését is túlhaladó zsoldért a katonák nem akarnak tovább szolgálni. Ahol a polgári erköléstannal alapított családi élet a harminckét millió létszámot képviselő nagy nemzetesaládból gazdagsága dacára 1,350.000 aggelegény; 1,800.000 gyermektelen, 2,450.000 kétgyermekes és 2,400.000 egygyermekes házaspár, mely adatok kiegészítésül szolgálhat még, hogy az ifjúkoruk bűnözése a legutóbbi évtizedben haromszáz ezer esettel szaporodott.

Ez kell Magyarországnak és azon progresszív, agresszív, atheista, racionalista, internacionalista szabadgondolkodó radikális és demokrata-szocialista hazai tanítóknak is, akik nagyhangú felvilágosodottságuk dacára nem tudják és akarják felismerni, hogy az a nagy, az a hatalmas Franciaország, amelynek élen a szabadgondolkodás halhatatlanjai vezetik az uralmat, ahol az egyház vagyonát elkobozták, az egyházal a közösséget megszüntették és ahol a szocializmus, a radikalizmus, a demokratizmus progresszív, agresszív, atheista és racionalista szellemben irányítják a nemzet társadalmának beleletét, a tanítóknak nincs annyi fizetésük, mint amennyit az általuk agyongyújtott vallásos katolikus főúr, Zichy János gróf mint kultuszminiszter el tudott érni s tudvalevő még többet is akart elérni, ha abban öt meg nem akadályozta volna a pénzügyminiszter kérhetetlen visszautasítása.

Ime, bemutattam azon törekvéseket, amiket az iskolák államosításával és a hittan kiküszöbölésével el akarnak érni és amely törekvésükben az iskola államosítása és a hittan kiküszöbölése inkább csak cselvető eszköz a katolikus egyház vagyonának elbirtokolására, a katolikus egyház közjogi méltóságának és a közművelődésre való befolyásának megtörésére; mintha bizony a katolikus egyház elősorban is nem nemzeti célt szolgálna és élvezését nem saját vérünkől származó gyermekeink használnák fel.

Ezek után kérem olvasóimat, a kath. tanítótságot, méltóztassanak az elmondottak fölött elmélkedni és alkalom adtán tudomásukra juttatni az üszköt vetőknek, hogy mi katolikus tanítók is volnánk valamik, akik a magyar ország összes tanítótságnak aránylagosan nagy többségét képezük. Tehát nintha számbeli tényezők volnánk, akiknek egyáltalán nem imponál az, ha ábrándos boldogsággal kecsgettetnek bennünket, mert beigazolt tény, hogy azok üres . . . csalóka ígéretek, amelynek nyomán a meghasonlás, a faji, a vallási féltékenység üti fel tanyáját,

amely épenséggel nem kívánatos csak azért, hogy egy-némelyek személyi érdekei, törekvései kielégítenek.

Az iskolák államosításának kérdése a hittannak, a vallás-erkölcsi nevelésnek kiküszöbölésének kérdése nem tartozik Budapest székesfőváros községi tanítói, vagy az állami tanítóknak, de egyáltalában a tanítóknak döntése alá.

És miért? Mert egyik kérdés elbírálása sem tartozik a tanítók kiváltságos hatáskörébe. Azok fölött egyedül az egyházak, a nemzet jogos jogérvényesen dönteni. A tanító urak pedig úgy és azon mértékben tartoznak reájuk háramló feladatukat teljesíteni, amint azt a nemzet érdekében a nemzet törvényeiben, az egyházak pedig rendtartásukban előírják, megállapítják.

A nemzeti felbuzdulás sokat megbocsáthat, de hogy valakit azzal kapcsolatban vallásától is megfossszanak, azt soha, mert annak romboló következményei beláthatatlanok, kivált Magyarországon, ahol az úgynevezett nemzetiségeket vallásosságuk is jellemzi.

Legyen ezen közlemény egyúttal óvás is a nemzeti veszedelmet előkészítő törekvések ellen.

A természetrajzi és vegytani ismeretek célja általában és a népiskolában különösen.

Irta: *Körödy Miklós.*

1. Bevezető megjegyzések.

Ujabb időben a fizikai kémia előhaladása folytán mindinkább uralomra jut a vegytan és fizika egyesítésének gondolata s ez tudományos szempontból indokolt is. A két tudományág, főképp a termokémia és elektrokémia rohamos fejlődés következtében áttöri azon falakat, amelyek addig őket elválasztották. Ez okból divattá vált, — s érdekes, hogy csupán a népiskolai tantervben és tankönyvekben, — hogy a tanításban a kémiát és fizikát egyesítik. A középfokú oktatásban ellenben a fizika egészen önálló tárgy, — a kémia pedig az ásványtannal s így a természetrajzzal kerül kapcsolatba. Így van ez a tanítóképzők tantervében is. A középfokú iskolák tantervének van igazsága. A vegytan a közép- és az elemi oktatásban egyaránt segéd-tantárgy. Ha a természettannal egyesítetik, akkor részint önállósul, részint pedig ő veszi magának segítségül a természettant s azt áttérve a tömegmozgások tanából a tömecs- (molekula) mozgások tanába, anélkül gyöngíti, hogy ő maga által erősbödnék, azaz valamely különösebb nevelői vagy ismeretterjesztői eredményre vezetne. Ha ellenben azon célt szolgálja, hogy általa az ásvány-, növény- és állattan érthetőbbé tétessék, akkor nélkülözhetetlen s ezen fontosságra a természetrajz keretében emelkedik. A vegytant ez okból eltérőleg a népiskolai tanterv alapján írott tankönyvektől a természetrajz keretébe vonandónak tekintjük és így is fogjuk kezelni.

A másik, amit meg kell jegyeznünk, hogy a tudományban a természetrajz céljaul az állatok, növények és ásványok megismerését tekintik. Igaz, hogy a legkiválóbb természettudósok nem állnak meg e célnál, hanem egy oldalon bölcséleti, sőt theologiai térre, más oldalon a gyakorlati igények kielégítésének végtelen számú módozataira is áttérnek, minők az orvosi és gazdasági vagy ipari gyakorlati tudományok, de a valódi természettudomány mégis tisztán a megismerést szolgálja s nem foglalkozik azokkal a konzekvenciákkal, amik a felderített igazságokból önként származnak. Ez maga az objektív természet-

tudomány. Didaktikai szempontból igen fontos hangsúlyoznunk, hogy a népiskola a megismerést egyedüli céljaul nem tűzheti. A megismerés tudományos cél.

2. A cél a népiskolában.

Gondoljunk az egyiptomi népeletre. A Nilus öntöz, termékenyít, a talaj bőségesen termi az élelmiszereket, a növények változatosak, alkalmasak orvosszerek, ruházatok készítésére, táplálkozásra, az állatok segítenek a munkában, mások jó táplálékot, eszközöket adnak testükből, ismét mások ellen védeni kell az embernek egészségét, sőt életét s e munkában is némely állat segítőtársa az embernek. Más szóval az ember az élő és élettelen természetben, növényekkel, állatokkal együtt él s mivel ezek sokszor igen csodálatos ösztönöket és képességeket mutatnak, máskor rendkívül hatalmasak, erősek, a műveltség alacsony fokán élő ember előtt titokzatosá válnak s vallása, mely egész szellemi életét kitölti, megtelik az állatok iránt való tisztelettel.

Az állatok és növények ma is nagy tömegek életével össze vannak növe, de van egy lényeges különbség, hogy az állatok és növények többé sem nem titokzatosak előttünk, sem nem hatalmasabbak nálunknál. Ha elfogadjuk azt, hogy velük együtt élünk, de ismereteink s hatalmas technikai eszközeink tudatában, amelyekkel épügy megfékezzük a puszták oroszlánját, mint a hősivatagok jeges medvéjét, mellőzük az állattisztelet gondolatát, akkor alapot nyerünk, amelyről a természetrajz legközelebbi célját megállapíthatjuk. Ezt röviden így fejezném ki: *okszzerű együttélés a természeti lényekkel.* Még így is kifejezhetném: *okszzerű uralkodás az élő és élettelen természet fölött.* Az egyiptomi is együtt élt velük, de nem okszerűen. Uralkodni pedig nem is próbált, hanem úrra, istenné tette maga felett Apist, a krokodilust, a kigyót, az ichneumonst stb. A tudomány feladata a természeti lények megismerése és megismertetése útján megállapítani az *okszerséget* és létrehozni a *jeleltük való hatalmat*, — az iskola s köztük a **népiskola feladata módokat és eszközöket kitalálni, hogy miként éljen együtt az ember a természeti lényekkel okosan és úgy, hogy fölöttük bölcsen uralkodjék.**

Imé ez az a cél, amit sem a görögök, sem a középkorban élő emberek meg nem találtak, ami az emberre lealázó formában megvolt Egyiptomban, de amitől pld. a választott nép és a kereszténység utalattal fordult el s az emberiségnek 2000 esztendőn keresztül kellett várnia, amíg a tudomány annyira fejlődik, hogy a bálványimádásban elrejtett valódi célt felismerje.

3. A természetrajz az 1868 : XXXVIII. törvénycikkben.

A 19-ik század magyarosító irányával egyidőben hazánkban is egymásután keletkeztek a különböző természetrajzi könyvek s amit a Ratio Educationis kezdetű rendelet nem tudott elérni, azt megteremtették: Hnák K. János, Gyurics A., Minikus Vince természetrajzai, de különösen Gönczy Pál Lüben után írt *Vezérkönyv a növénytan tanítására és tanulására* című műve, amelyek annyira népszerűsítették a természetrajzot, hogy B. Eötvös József az 1868 : 38. t. c. a népoktatási törvényben az előírt tantárgyak közé sorolta. Ettől kezdve aztán, habár elég szerény, de mégis számottevő irodalma van a magyar népiskolai természetrajznak is. A népiskolai természetrajz óraszámának csekély

volta nehéz feladat elé állította az írókat és pedagógusokat, akik módját keresték, hogy mi módon lehetne valamelyes sikerrel vezetni be e tárgyat a népiskolába. Ily irányú munkásságukkal különösen kiváltak: Schultz Imre pécsi, Erdődi János kassai képezdei tanárok és Emerici Géza iglói képezdei igazgató. Schultz a reáliak keretében, Emerici és Erdődi önálló kezelés alapján kívánják e tantárgy tanítását keresztül vinni. A tárgy célját valamennyien az *eszményi és gyakorlati haszonban látják s egyértelműleg kimondják, hogy e tantárgynak pedagógiai szempontból formai képző ereje van.* Kis népiskolai természetrajzok is keletkeznek a lefolyt 45 év alatt, de fájdalom, e sokat hányatott, sokszor félreértett, ma is lekicsinyelt tantárgygnak nem tudták 4 évtized munkájával az őt megillető helyet a népiskolában biztosítani. Nézetünk szerint e sikertelenség oka az, hogy sem a pedagógusok, sem maguk a gyakorlati tanítók nem találták meg e tantárgy igazi célját a népiskolában. Visszapillantva az észmei kapcsolat érdekében mindenképen szükséges történeti fejtegetéseinkre, azt kell látnunk, hogy az érintett 6000 esztendő fonlán az egyedül helyes célt az egyiptomiak találták meg s ha sikerül a babonás állattiszteletből kihámozni azt, amiért az egyiptomi nép, műveltek és műveletlenek egyaránt annyira istenítették a természetrajzi ismereteket, hogy Hermes Triszmegisztost (háromszorosan nagy) tették meg e tudományok atyjává, akkor azt is megértjük, hogy utának miért tévelygett annyit e pontban az emberiség, de tán sikerül rámutatnunk arra is, hogy az a rég letűnt kor fogja szolgáltatni népiskolánknak nemcsak a cél helyes felismerését, hanem a módszertani alapelveket is.

4. Az okszerű együttélés az élőlényekkel, mint a természetrajz tanításának népiskolában való egyedül helyes célja.

Az ember anyagi és szellemi életet él. Anyagi életéhez a táplálkozás, lakás, ruházkodás, munka és egészségének fenntartása számítandó. Szellemi életéhez tartoznak: a valláserkölesi, művészeti és ismeretbeli tények, melyek vagy mint tudathoz tartozó lelki jelenségek, vagy mint érzelmek képezik a lélek tartalmát. Az ismeretbeli és érzelmi tények felindíthatják és gyakran fel is indítják az akaratot, amely egyaránt nyilvánul a lelki és testi életfolyamatokban. Ha helyesen akarjuk megállapítani a természetrajz tanításának célját, akkor az a feladatunk, hogy megvizsgáljuk: *mennyiben állanak vonatkozásban testi és lelki életünkkel a természetrajzi ismeretek?*

Az ásványok, növények, állatok egyaránt képezik közvetlenül vagy közvetve anyagát táplálkozásunknak, lakásunknak, ruházatunknak, munkánknek és egészségünk fenntartására szolgáló eszközeinknek. Egyetlen követelmény: az évezredek tapasztalatok s a most már fejlett tudomány segítségével kiválogatni s megismertetni ezen anyagokat. Eddig a természetrajz tanítás ezen feladat határát csak elvétve lépte át. Ezt úgy nevezték: *gyakorlati haszon.*

A természetrajznak a népiskolában ennél sokkal magasabb céljai is vannak. Akár beigazolódnak, hogy az élővilág egy hatalmas, talán évmilliókra visszanyúló fejlődés eredménye, akár azon felfogás jut végleges uralomra, hogy a Teremtő egy pillanatig sem veszi le kezét a fejlődő lényekről, mindenképen kétségtelen, hogy a Teremtő gondolataival van dolgunk s hogy a természet minden egyes molekulája,

atómja egy-egy hatalmas gondolatot testesít meg. A fejlődés esetében csodálatos a Teremtő végtelen ereje, amellyel az őstervbe annyi pontossággal helyezte belé a külső és belső képességeket. A pillanatról-pillanatra való beavatkozás esetében csodálatos a tért és időt átölelő végtelen hatalom, hogy annyi milliárd életet képes vezetni. Ezen felfogás mellett a természetrajz a vallásos nevelést a legnagyobb mértékben szolgálja, mert a tanuló tanulás közben hozzászokik minden lényben a Teremtő gondolatait keresni és látni.

Kielégülést nyújt a természetrajz a szépérzéknek is. Állatok, növények, ásványok egyaránt a legváltozatosabb formákban jelentkeznek. Szébbnél-szebbek. Még azok is, amelyek a közfelfogás szerint visszaszítók, például a pók, vagy ijesztők, például a bagoly a természetrajz megvilágításában valóban szépek.

Az pedig minden kétségen felül áll, hogy ismeretvágyunk gazdag tartalomra tehet szert a természetrajz útján. Az élő lényekkel való okos együttélés tehát abban áll, hogy legelső sorban azokat, melyekre feltétlenül s másodsorban mindazokat, amelyeket megismerhetünk, alaposan megismerjük s ezen ismeretek segítségével testi és lelki szükségleteinket minden irányban kielégíteni igyekezzünk. A tanítás célja ennél fogva kettős:

1. A lények megismerése.

2. Azok célszerű felhasználása.

Előbbi egyszerűbb s nem más, mint a természet-tudomány által felderített, legszükségesebb igazságoknak közlése. Utóbbi nehezebb s igazi paedagógiai feladat.

Szociális nevelés-oktatásunk érdekében.

Irta: Dr. Kerékgyártó Elek.

III.

Ha mindezeket alkalomadtán megértettük, egy lépéssel továbbmenve, megismertetjük a *telekkönyvet*, kimutatván annak szintén jótékony rendeltetését, nélkülözhetetlen voltát.

Mindezen ismeretek, jobban mondva tudnivalók közlését s gyakorlati alapon való állandósítását nem lehet eléggé hangsúlyozni. Hozzá kell fűznünk ezekhez a *közlegelő* célját s az ahhoz jogotadó illetőséget. Épp úgy szólnunk kell a szántóföldek, szőlők, gyümölcsösök terméseiről, az azok előállítására vonatkozó kiadásokról s mindazon veszélyekről és kárvallásokról, melyeknek azok ki vannak téve egyrészt a megmunkálók avatatlansága vagy lelkiismeretlensége, másrészt az időjárás megbízhatatlan volta miatt. Ki kell azonban emelni, hogy az előbbin segíthet a tanfolyam és az *egymásiránti jóakarát*, utóbbin pedig a biztosítás.

Az illető község határában járván, ne kerülje el a figyelmeztetés az egyes marhaállományokat sem. Ezek bizonyára leginkább egyesek tulajdonai, de lehetnek köztük közvagyonot képező darabok is.

Mindezen látott és bejegyzett birtok- és vagyonszerek számtalan alkalmat nyújtanak a gyakorlati élet közelálló kérdéseinek fejtegetésére nézve. Mint egy önként ajánlkozik megmagyarázandó tételül például, hogy mit értsünk *házi szükséglet* és *piacra vitel* alatt? Miként lehetne ezek közül akár a terményfélét, akár az állatot vagy azok termékeit, mint árucikkeket, mind jobban és jobban értékesíteni? Fölmerül a *részleges* és *tömeges eladás*,

vagyis hogy mely esetben hasznosabb valamit kicsinyben vagy nagyban elárusítani? És hogy közvetve vagy közvetlenül adjunk-e el valamit?

Nagy szüksége van a magyar gazdaközönségnek és iparosságnak annak meggyőző magyarázatára, hogy *anyagilag jólétünk szoros összefüggésben áll termelvényeink és mindenféle árucikkünk tökéletességével. A felületlen, hanyag, időfecsérlő, lelkiismeretlen munka együttjár a bizalom és becsület elvesztésével, a nyomorral és mellőzéssel. Ellenben a jó munka, a pontosság és józan élet évről évre jöközsa egyéni értékünket, árúink és terményeink keresettségét. Így lehet magasabb árakat elérni s állandó forgalmunkat biztosítani.*

Ezt kívánja a jól értelmezett szocializmus is.

Közvagyonszekrényünk használgatása közben nemcsak az árukhoz és piacokra vezet el fejtegetésünk, hanem a mértékek megismerésére és biztos használatára is.

Miként közvagyonszekrényünk ott díszlik a tanterem falán, azonképpen kellene elhelyeznünk a mértékeket is. Nem elzárva kellene tartanunk, ha ugyan vannak, hogy a növendékek azt egy év alatt alig egyszer-kétszer lássák, hanem hogy az állandóan szem előtt legyen. Ez esetben bizonyára haladnánk annyira rövid idő alatt, hogy a gyümölcsöt, burgonyát stb. nem árulná a nép kosár- vagy véka-számra, a szénát szekérszámra, a bort gönci hódó-számra; egyszersmind nagyon jól tudná, mely esetben lehet pl. a hídmérleggel érzékenyen megkárosodnunk, ha tudniillik az illető eladó lelkülete a csalásra hajlandó.

Az elmondottak után, az ügy érdekében legyen szabad fölemlítenem, miszerint én három ízben voltam elemiiskolai tanító. S akár vidéken, akár itt a fővárosban működtem, mindig sikerült a szülők meleg érdeklődését törekvéseim számára megnyernem. Ennek tulajdonítom, hogy közvagyonszekrényünket (amely ugyan sok éven át csak dobozbói állott), egyesek olykor-olykor egy-egy szakajtó babbal, egy-egy véka burgonyával, félvéka gabona- vagy árpával, egy-két csirkével, néhány tojással, kukoricacsővel, vagy annyi-amennyi gyümölcsrel megajándékozták. Ezeket az akkori kisebb-nagyobb mérték szerint a növendékekkel fölmérettem, szemléltetvén a különböző egységeket. Azután kutattuk az illető tárgyak értékét. Majd elhivattam a mi szociálisérzelmű áruasszonyunkat, aki tőlünk az egyes árúkat mindnyájunk füle hallatára vagy megvette, vagy megbízatásunkból, bizonyos percent felajánlása mellett, piacra vitte. A kapott összegeket — természetesen — mindannyiszor elkönyveltük s az iskola takarékpénztárában, majd a postáiban helyeztük el.

Ez a kezdetleges s bennem nem átörökölt, de ösztönyszerű törekvés, mondhatnám üzleti szellem, nem egy módját fedezte föl a növendékek *jutalmazó* foglalkoztatásának. S jóllehet számtalan ellenkezés, lekiicsinylés, kigunyolás, kinevetés (amelyekhez a *mi testvéreink* fölöttébb nagyon értenek) gátolt törekvéseimben, elhasznált bélyegek rendszeres gyűjtéséből is jelentékeny összegeket vettünk be egy zürichi bélyegvásárló nagy cégtől. Majd amidón, mint igazgató, szabadabban mozoghattam, egy oly tanfolyamot létesítettem, mely a leány-polgáriskola negyedik osztálybeli s részben már végzett növendékeinek *három éven át hétezeröttszáz korona munkadíjat eredményezett*, maga az üzlet pedig negyven ezer koronát forgalmazott. Ezenkívül megszerezte a bécsi nemzetközi vadászati kiállításra az osztrák állami nagy

ezüstérmét, melyet a városligeti fővárosi múzeumban bárki megtekinthet. De megtekintheti ama közvagyonszekrényeket is az úteg-utcai polgári leányiskolában, amelyekkel egyik jeles asztalosmesterünk, ellenérték nélkül, valamennyi osztályunkat ellátta.

Mindezeket a gyakorlati érzék fejlesztése érdekében, az üzletéleti szellem s a közérdeklődés javára vágytam elmondani. Ezeket tudva, hihetőleg többen méltatják figyelmükre szerény ismertetésemet, amelynek értékét még a következő adatokkal is óhajtom fokozni.

Közvagyon-szekrényünk ugyanis sohasem volt annyira szegény, hogy a jóltevésben az osztály magát ne gyakorolhatta s így a szociális élet édes örömeit ne élvezhette volna.

Azt, hogy hány gyermekes özvegyasszonnyal tettünk jót, hány növendéket láttunk el ruházattal, tan- és írószközökkel, csak érintem. Szorítkozom inkább azoknak elsorolására, hogy Petőfi szüleinek síremlékére 25, az aggharcosoknak 20, a tavaszmezőutcai főgimnáziumi ifjú gyámolítására 20 koronát adtunk. Reviczky Gyula sírját évről-évre gondoztattuk s siettünk koszorúinkkal a szomorú emlékü Maderspachné úrnő emlékoszlopához, valamint megkoszorúztuk József főherceg nádorunknak, Zrínyi Miklósnak, Bethlen Gábornak és Washington Györgynek a szobrait, valamint Rózsavölgyi és Acsády Ignác sírhalmát.

Nem szólva az apróbb örömökről, ha csak ezeket az adatokat emlitem is föl, bebizonyítottam, hogy az a cél, melyet a közvagyon-szekrény alkalmazásával óhajtok iskolai életünkbe beoltani, jelentékeny szociális cél s érdemes róla gondolkodni.

Ha ugyanis népiskolai pályatársaim, akiknek népszerűtete legtöbb esetben kétségbevonhatatlan és tevékeny, ezt a közvagyon-szekrényt lelkiismeretes bölcseséggel kezelve alkalmazzák: az által allandó jorrást nyílnak a tanítóságot legközelebből érdeklő segédelemnyújtást illetőleg is. Képzeliük el például, hogy népiskoláinknak (nem osztályainknak) csak fele küldene egy-egy koronát évenként a nyugalmazott tanítók segélyozpénztára s a tanítók árvalása részére: mily biztosítékot nyerne azzal a néptanítókság anyagi sorsa!...

És nyerné mindezt azzal az eszközzel, mely az elméleti nevelés-oktatást a szemléltetés alapján gyakorlatilag tanítván a jutalmazásra érdemes cselekedeteket, hasonló eljárást kell követnünk a büntetendő eseteket illetőleg is. A természetes következmények megértésére ezek a családi megbeszélések a legértékesebbek. S minthogy a mai megfomodott közszellem lázong a gyermekeknek bittal való megfenyítése ellen, általában át kell térnünk a pénzbüntetés alkalmazására. Maradandó becsültség lesz még emlékeknek is, hogy nem nélküle és nem fölötté magasán állók mondottak magaviselete vagy tettei fölött ítéletet már akkor sem, amidőn még gyermek volt.

Az ok és okozat viszonya is bevesődik a lelkületbe s arról a családi körben is, valamint a növendékek egymásközötti vitatkozások esetén sok szó eshetik.

Őt fillérig terjedhető büntetés érheti pl. azt a növendéket, aki ismételtelen valamely nagyobb erkölcsi hibát követ el. Lop, csal, verekedik, hazudik, illetelen szót ejt ki, káromkodik, falat, kerítést befirkált, valakit kicsufolt, tiltott játékszer használt, továbbá ha cigarettázott vagy pénzre játszott. Az utcai viselkedés, az úttesteken való átmenetel, a játszótéren tanúsított érintkezés, a közlekedés

alkalmain tanúsított viselkedés, zabolátlanság épügy megfigyelés alá esnek, mint az állatvilág ellen elkövetett durvaság vagy a szerencsétlenség kisebb eseteinél tanúsított közömbösség, könnyelműség és szófogadatlanság.

Tapasztalataim bizonyítják, hogy a kölcsönhatások csodaszerű eredményekké fokozták eme, kezdetben különösnek tetsző ítélezéseket.

(Folytatjuk.)

TÁRCA.

Karácsony éjjelén.

Az öreg tanítónő egyedül ült kicsi szobájában. A szél kopogva verte a havat ablakára, néha néha átsivított a rozoga kályhán és fázósan összerázta az öreg lány tagjait.

Összehúzta mellén a kendőt és megpişikálta a parazsat.

— Elérkezett — suttogta elmélázva a kialvó parazsaknak.

Elérkezett, amit megjósoltak sok-sok év előtt: — Ne ajándékozd el az életedet, élj magadnak, szeress, légy boldog, élvezd az életet! Meglásd, meglásd, elérkezik egy idő, amikor elhagyva, egyedül kuporogsz egy kicsi szobában és senki se lesz, aki egy kis meleget adjon az öreg szívednek.

És ime elérkezett az az idő...

A kialvó láng fellobbant. Régi emlékeket bongatott biborfenye az esti homályban.

Jöttek egymásután ők, akik valamikor hívták szép szóval, csábos reménységgel:

— Gyere, add ide szívedet, gyere, elvezetlek puha fészekbe, meleg boldogságba...

Ő akkor nem ment. Visszavonta a kis kezét... Pedig ha nem tette volna...

Most csillogó karácsonyfa állna a szobában, boldog arcok mosolyognak körül és pici unokák kiabálásától volna hangos a kis szoba.

Mostan már késő. Elajándékozta az életét...

És akkor lassan-lassan elhallt a szél süvítése és egy fényes csillag ragyogott be az ablakon. A fényes csillag pedig utat irt le, fehér sziporkázó utat és az út egyszerre megnépesedett. Hangok szálltak a kis szoba csöndjébe és félénk tipegések és egymásután jöttek ők, a megajándékozottak.

— Nénike ismersz? Én vagyok az a kis rongyos, tudod, ott ültem a második padban. Emlékszel, te vettél ruhát nekem. Ó, ha akkor nem vettél volna... Most már nem volnék, nem volna két mosolygó édes gyermekem, ott fagytam volna meg a rongyaimban...

— Emlékszel tanító néni? Én mindig bársony ruhában jártam és lenéztem a többit. Akkor te megtanítottál rá, hogy a gazdagságnál többet ér a szeretet. És azért lettem boldog, mert szeretni tudok.

— Nénike, engem sokszor megvertél. Hanyag,

huncut kis leány voltam... Pedig, hogy rászorultam később a tanultakra! Neked köszönöm néni...

— Engem mindenki megvetett, mert rossz és bűnös gyerek voltam. Csak te nem néztél le, tanító néni. Te felemeltél és kézen fogva vittél... Vittél a Jézuskához, a jobb, nemesebb életre.

— Én meg sirtam egyszerésenki sem kérdezte, mi bajom. Akkor te felemelted a könnyes arcomat és neked zokogtam el a bánatom... soha el nem felejttem, soha, néni!

— Engem is te segítettél a jóban... Hogy kitarssak és el ne lankadjak — téled tanultam az erőt.

És így jöttek sorra mind. Sokan-sokan egymásután és megtelt a kis szoba. Mindenkinek volt egy szép emléke, egy köszönni valója.

Legutolsónak mezítlábas, ingecskés kis gyerekek jöttek.

A tanító néni magához ölelte:

— Ó, hát neked semmit sem adtam, didergő édes gyermekem?

— De igen — mosolygott a kis fiú. Amit a többinek adtál, azt mind nekem adtad. De én mindent tovább adtam szegénynek, szomorúnak és magamnak csak egyet tartottam meg: a te szereteted.

Két kis karjával átölelte a nénikét és vakító fénnel ragyogott fel homlokán a betlehemi glória...

A tanítónő elfuló zokogással borult térdeire.

Fölrezzent. A szoba kihült, a lámpa kialudt. Egyedül térdelt ott az asztalra borulva.

Akkor felemelte a fejét boldog mosolygással és nem sajnálta már az elajándékozott életet.

Külről pedig szent békét hirdetve, csendült be a karácsonyi harangzó... *Blaskó Mária.*

JELESEINK.

Ermesz Ferenc

sopronnyéki róm. kath. igazgatótanító, a Pro Ecclesia et Pontifice és az aranyéremkereszt tulajdonosa.

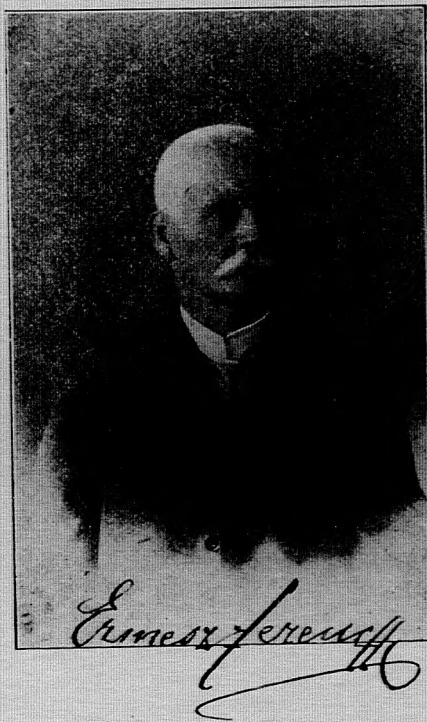
Társadalmunk főhibáját egyik magyar paedagógus* így jellemzi: «Különösen magyar társadalmunk főbaja, hogy mindenki nagyszabásúlag gondolkodik, de fázik a kisszerű (!) pontos, lelkiismeretes, szűk körben teljesítendő munkától».

Hála Istennek, a magyar tanítóságot ez a vád nem illetheti. A magyar tanítóság nem fázik a pontos, lelkiismeretes munkától. Sőt az ezrek és tízezrek lelkes buzgalommal élnek a nemzetnevelés munkájáért. De a buzgók ezrei között is kiváló, kimagasló az elsők egyike, Ermesz Ferenc sopronnyéki róm. kath. igazgatótanító, kit őfelsége most aranyéremkereszttel tüntetett ki. Ermesz Ferencet Sopronvármegye és Győregyházmegye tanítósága, messze környék minden lakója, egyházi és világi hatóságok

* Schneller István: Paedagogiai dolgozatok. II. k. 288. l.

minden foku képviselője és tagja nagyrabecsülő szeretettel illeti.

Ermesz Ferenc 1872-ben szerzett tanítói oklevelet, az épen akkor három évfolyamúvá fejlődött soproni róm. kath. tanítóképzőben, melybe 4 gymn. osztály sikeres bevégezése után iratkozott. Lajtaszentmik-

lősrá került, ahonnan csakhamar Sopronnyékre hívták meg kántortanítónak, hol immár 40 éve működik. Az igazi tanítói munka úgyszólván vérében van; nagyatyja és atyja Nagymartonban volt kántortanító. Atyja oly kiválóan működött, hogy évtizedekkel ezelőtt, amikor még ezüstéremkeresztre sem igen méltatták a tanítót, megkapta az aranyéremkeresztet.

Mint vérbeli tanító, Ermesz Ferenc is testtel-lelékkel iskolájának él; minden lélekzete és szívdobbanása a tanításnak szól; legnagyobb gondja tanítványainak erkölcsi és értelmi haladása, magyarosodása, tökéletesedése. Szakadatlan önképzéssel emelte nagy tudását s e tekintetben ösztönző példával szolgált a fiatal tanítói nemzedéknek.

Több mint két éven át voltam mellette, mint kezdő tanító. Ez idő alatt szüntelen szem előtt láttam fáradhatatlan és utólérhetetlen munkásságát, töretlen lelkesedését. Óbenne tanultam megbecsülni a nemzet napszámosának valódi érdemét. Láttam, hogy évtizedes munkássága a tiszta németajkú néppel miképpen sajátította el és szerettette meg a magyar nyelvet. Tapasztaltam, hogy kitartó nevelői buzgalma folytán immár oly nemzedék lakja a községet, mely jámbor és áldozatkész vallásosság, munkásság, józan becsületesség, tisztesség-tudás és értelmesség tekintetében ritkítja párját. Hallgattam a kitünő templomi kart, mely az ő faradozása folytán oly egyházi zenével zengi Isten dicséretét, amilyent még városban is csak itt-ott hallani. Vele

voltam egyházzenei tanfolyamon s bámultam az odaadó munkásságon, mellyel a gregorián éneket is csakhamar meghonosította. Ermesz Ferenc különben kitünő zenész. Már 12 éves korában orgonált ferfikar zenés faklyamenetet rendezett tiszteletére. Ermesz Ferencnek már 25 évi működésnek betöltésekor is ritka ünnepeletésben volt része, amikor is a falusi tanítványaiból diplomás embe-
rekke váltak (orvos, pap, bányafőmérnök stb.) ünnepeleték őt és hálából megfestették arcképét.

Szívvvel-lelekkel örültem, midőn X. Pius pápa 1904 október 28-án Ermesz Ferencet «az egyház és az iskola körül szerzett érdemeinek elismeréséül» a Pro Ecclesia et Pontifice érdemkeresztel tüntette ki. E kitüntetés az egész község ünnepeletés az általa alapított ferfikar zenés faklyamenetet rendezett tiszteletére. Ermesz Ferencnek már 25 évi működésnek betöltésekor is ritka ünnepeletésben volt része, amikor is a falusi tanítványaiból diplomás embe-
rekke váltak (orvos, pap, bányafőmérnök stb.) ünnepeleték őt és hálából megfestették arcképét.

Szívvvel-lelekkel örvendtem máskor is, valahány-szor Ermesz Ferenc munkája elismerésre talált. Bármily szerényen és csendesen működött, munkájának bámulatos eredménye egyre nagyobb elismerést szerzett neki.

Megyéspüspöke igazgató-tanítóvá nevezte ki; a miniszter az érdemes tanítók részére megállapított személyi pótlékban részesítette. Sopron vármegye diszoklevéllel és négy izben, egy izben pedig az állam is, pénzjutalommal tüntette ki a magyarosítással szerzett érdemeit. (Jellemző, hogy legutóbb a pénz-jutalomból két osztálytanítójának is juttatott azon a címen, hogy jutalmát részben azok munkásságának, megalapozó tanításának tulajdonította.)

Vizsgáira, melyek kiváló metodikai szakavatottságot és bámulatos buzgalmit bizonyítják, az egész környék tanítósa eljárnak tanulni és okulni. A Sopronvidéki róm. kath. Néptanítóegyesület, a Győr-egyházmegyei róm. kath. Tanítóegyesület, a Sopronmegyei Ált. Tanítóegyesület különféle bizalmi állásokba választotta meg. Fiatal tanítóra nézve, ha valahova pályázott, valóságos ajánlólevél volt, hogy Ermesz oldalán működhetett. (Osztálytanítója volt például Millner Antal győri, Kapiller Ferenc felsőkármartonhegyi, Vértés (Lurwig) Ferenc államvasuti, Wallner György áll. isk. igazgató, Bauer Nándor és Káth József soproni tanító stb.) Családi élete példás. Gyermekai közül Anna leánya Reil Vince áll. tanítónak, Riza leánya Bauer Gyula sopronnyéki tanítónak a neje. Egyik fia postatak. tisztviselő Budapesten, két fia még kiskorú. Társadalmi tekintetben is példás mintaképül szolgál Ermesz Ferenc szeretetreméltó, nyájas modorával, finomságával és előzékenységével. Házát a környék intelligenciája szívesen keresi fel; ily alkalomkor úgy a finomlelkű házigazda, mint annak méltó hitvese (szül. Pollermann Mária) részéről szívélyes és magyaros fogadtatásban részesül. Ermesz Ferencet, ki munkájával és tevékenységével eredményes elő-harcosa a tanítói tekintély emelkedésének, a papság is szeretettel és igazi megbecsüléssel környezi.

Méltó dolog volt az ily kiváló és lelkiismeretes buzgalmi tanító tevékenységét legfelsőbb helyen is figyelembe venni és elismertetni. A kath. magyar tanítósa örömmel fog arról értesülni, hogy egyik tagjának mily kitüntetés jutott osztályrészül s a maga részéről is, biztos vagyok benne, szívesen csatlakozik, ha Ermesz Ferencet, kinek épen karácsony hetében fogják a királyi kitüntetését átadni, lelkesedéssel ünnepeletjük s a kath. tanítók ezrei nevében kérjük rá Isten áldását. *Káth József.*

SZEMLE.

Az idők jele. A liberális és a jobbjézesti protestáns pedagógiai lapok mostanában felháborodással tárgyalnak egy esetet, amit a *Heilig dem Herrn* című evangélikus hetilap leplezett le. Bremen-ben történt, hogy amikor az evangélikus gyermekek konfirmációra készültek, az ottani szociáldemokraták elhatározták, hogy nem engedik ezt az aktust lefolyni, hanem ők maguk fognak ifjúsági felavatást rendezni a konfirmáció helyett. Így is történt. A konfirmáció helyett szociáldemokrata ifjúsági felavatást végeztek, amelyen egy volt tanító (!) tartotta az ünnepi beszédet. A gyermekek mindegyike emléklül egy könyvet kapott, amelybe egy-egy követendő emlékmondást írtak. A többek közt ilyeneket: «A betű öl, a szellem éltet», «Az Isten nem segít rajtad, magadnak kell magadon segíteni», «A menyországot az angyalokra és a verebekre hagyjuk» (Bebel talmi elméssége), «Az egyháznak nagy gyomra van, már egész országokat felfalt, de még sohasem lakott jól» stb. Hogy a ceremóniát méltóképp befejezzék, elzengtek: «Mi kovácsok vagyunk, akik a jövőt kovácsoljuk» című dalt, ami mindenesetre stilszerűen illeszkedett az aktushoz. A tisztességes pedagógusok azonban korántsem hagyták ennyiben a dolgot. Csalásról, a vallási érzület lealacsonyításáról, felekezeti békebontásról s egyéb hasonlókról kiabáltak. Tekintélyes — különben ultraliberális — pedagógiai körök nyilatkoztak e kérdésben és kijelentették, hogy a német tanítósa többsége, egyes kivételektől eltekintve, az éltető kereszténység szellemétől áthatottak s becsületes hazafiak, akik erélyesen tiltakoznak az ifjúság ilyen megméltelése ellen.

A pécsi püspök a hitvallásos tanítók fizetésének fejlesztéséért. Gróf Zichy Gyula pécsi megyéspüspök most megjelent XIX. számú körlevelében közli a vallás- és közoktatásügyi miniszternek november 21-én kiadott rendeletét, amelyben a községi és hitfelekezeti iskolák fentartóinak figyelmét felhívja arra, hogy a törvény értelmében az államsegély megvonásának veszélye nélkül jogosítva vannak tanítóknak illetményeit és lakbérét az állami tanítók fizetésének arányában saját erejükből kiegészíteni. A püspök, aki mint a Katholikus Tanügyi Tanácsnak volt védnöke mindenkor szíven viselte a hitvallásos tanítósa érdekait, a következő buzdítást fűzi a miniszteri rendelethez:

«Magam részéről is helyesnek találok, hogy azok a hitközségek, vagy más iskolafentartók, akiknek anyagi helyzete megengedi, saját erejükből keresztülvívgyék, hogy tanítójuk úgy a lakáspénz, mint előleptetés és családi pótlék tekintetében az állami tanítókkal egyforma ellátásban részesüljön. Az 1868. évi XXXVIII. t.-c. alapgondolata az volt, hogy a községek és hitközségek mintegy versenyre kelve fejlesszék iskoláikat és pedig anyagilag és szellemileg egyaránt. Ujabb időben a nagy gazdasági válságok s az állami központosítás túlsúlya azt a látszatot keltették, hogy a községek és hitközségek, valamint más iskolafentartók nem képesek iskoláikat anyagilag és szellemileg fejleszteni s kénytelenek vagy egyenesen államosítás iránt tenni lépéseket, vagy államsegélyt igénybe venni. Az utóbbi, tehát a hitvallásos iskolára kedvezőbb eset állott elő, az állami segélyezés jutott érvényre s a hitvallásos iskolák jellege érintetlenül maradt. Az érdeke a hitközségi iskolának, hogy annak ellátása és fej-

lesztése körül a hitközségek teljesen ne vonuljanak vissza, miért is fenti miniszteri rendelet s jelen intézkedésem minden iskolaszéknek e tárgyban tartandó ülésén bemutatandó s megmagyarázandó, azzal a hozzáadással, hogy iskolájukért lehető áldozatot meghozni saját érdekük.»

Pedagógiai archívum. Igazán életre való intézményt valósítottak meg nemrég Bécsben. *Archiv für Jugendkultur* névvel olyan levéltárt alapítottak, amely rendszeresen gyűjti és rendező a) az iskolai életnek és az iskola intézményeinek a tanulók által leírt jellemzéseit s bírálatait, b) mindazon iratokat, nyomtatványokat, képeket, amelyek a mai közoktatásügyi állapotára vonatkoznak; c) gyűjti továbbá az állami, a család és az intézeti életnek az ifjúság gondolat és érzésvilágában visszatükröző adatait és d) az ifjúság lelki életének megnyilvánulásait kiomborító mindennemű bizonyítékait (napló, levél stb.).

A gyűjtés útján minden bizomnyal rendkívül értékes anyag fog összehalmozódni. Az anyag feldolgozása után időnkint a *Der Anfang* című szaklapban lesz ismertetve és a levéltárban rendelkezésre fog bocsájtatni azoknak, akik komolyan tanulmányoznak egy-egy kérdést.

4000 éves iskolakönyvek. Langdon, oxfordi egyetemi tanár, aki régebben a philadelphiai egyetem tanára volt, hosszabb tanulmányt írt a Philadelpiában őrzött *Nippur-táblákról*. A tudós hosszabb tanulmányok után megállapítja, hogy a híres táblák iskolakönyvek, még pedig 4000—4200 év előtti korból. A táblák a számtan, földrajz, csillagászat, történelem és nyelvtan tanítását tartalmazzák s a legrégebbi fennmaradt «iskolakönyvek». Érdekes, hogy a szorzótáblák rendszere ugyanaz, ami napjainkban.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

«Az 1777-iki Ratio Educationis» magyar fordítása.

Először is a legnagyobb hála és elismerés kell, hogy illesse a katolikus középiskolai tanáregyesületet, amiért Kornis Gyula szerkesztése alatt egy sorozatos kiadványt indított meg a magyar pedagógiai világ részére és pedig avégből, hogy mindegyik tagjának lehetővé tétessék saját zengő anyanyelvén olvasni mindazon műveket, amiket a világ neves pedagógus philosophusai írtak meg.

Pompás gondolat volt a kiadvány megindítása, mert tény az, hogy a magyar pedagógiai irodalom, ha hírlapi megjelenésben gazdagnak mondható is, annál szegényebb a szorosán vett átültetésekben, amelyekben mód és alkalom nyújtatnék alaposan ki- és megismerni az idegen államok nagy pedagógusainak gondolatvilágát.

Kivált pedig a magyar tanítóóság érzi annak hiányát, mivelhogyan nagyobb részben nem bírván a francia, a német, az angol, a latin nyelvet, ami keveset tud is, azt is nagyon kis méretben lehetett szerencsés a képzőben elsajátítani, mikor pedig kilépett az életbe, azokat a nagy műveket fordításban nem találhatta fel.

Itt van teszem az 1777-iki Ratio Educationis, amely eredetileg latin nyelven íródott, de németül adódott ki.

A munka tulajdonképpen egy nagy közoktatásügyi szervezet alanyi munkája, de az indokoló keret lényegében a pedagógiai alapelveknek egész sorozatát foglalja magában és reánk nézve nagy becsértékkel bír, mert lépésről-lépésre meggyőz bennünket arról,

hogy a nevelés irányzata, a didaktika beállítása és indokolása nagyon sok tekintetben a maival azonos. Ami újból arról is meggyőz bennünket, hogy a magyar közoktatásügyi állapotok a tizenharmadik században az alsó fokozattól a legfelsőbb fokozatig egymással vonatkozásban, a mai fejlettséget megközelítő fokban állottak.

A magyar tanítóóság itt is, ott is sokszor, de nem sokat hallott a Ratio Educationisról. Nagyjában talán azt is tudja, hogy Mária Teréziának a magyarországi nevelés- és oktatásügyet szabályozó rendeletára, de tartalmát talán csak annyiban ismeri, amennyiben az Selbiger Jánossal vonatkozásban van. Pedig hát az a mű van olyan értékes, hogy annak egészben való átolvasását nemcsak lehetővé, hanem kötelezővé is kell tenni.

Nagyon nagy szolgálatot tett dr. Friml Aladár, ez az igaz alaposan tartalmas és minden felületesség-től ment, európai színvonalon álló és nagy tudású pedagógus, hogy a «Ratio Educationis»-t a német szöveg összevetésével a latin nyelvről a magyar nyelvre fordította, művét bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta.

Magával a tartalommal nem foglalkozhatom, mert hisz akkor mindenre ki kellene terjednem. A mű ajánlatát illetőleg azonban tartozom azzal a kifejtéssel, hogy az nagy lelkiismerettel összeállított munka és a fordítás a magyar nyelv remekszámába menő kezelését illetőleg semmi kivánni valót nem hagy fenn.

Ez a mű nemcsak a tanár-, hanem a tanítóképzést is hivatva van szolgálni. És mi sem volna kívánatosabb, mint az, hogy a Ratio Educationis eme magyar fordítása minden római katolikus iskola, sőt plébánia részére kötelezőleg megrendeltessék.

Tanító, aki csak egy kicsit foglalkozik is közoktatásügyünk történetével és azon nagy neveléstani alapelvekkel, amelyek örökkévalók, ha a mű olvasásába belekap, nem fogja azt abbahagyni. Sőt annyira érdekessé válik előtte, hogy egyes részeit, nagy igazságot örömmel emlékeztül aláhuzza, mint tettem én.

A mű 271 oldalra terjedő vaskos kötetben Szent-István-Társulatnak «Stephaneum» nyomdájában jelent meg. Ára 6 korona. A könyv papírja tartós minőségű, a nyomás világos, miért e tekintetben is kifogástalan.

A magam részéről nem ajánlhatom eléggé a Tanáregyesület sorozatos pedagógiai kiadványait az elemi népiskolák tanítóinak számára is kötelezőleg megrendeltetni. A költségek bőven fedezhetők azon pénzből, amit a tanulók évenként a könyvtár-alap javára beszolgáltatni kötelesek. Most annyit mondhatok, a Birkás Géza fordításában megjelent «Montaigne pedagógiai tanulmányai» és dr. Péter János «Erasmus a gyermekek nevelése és a tanulmányok módszere» című mű fordítása oly értékes és megkapóan érdekes művek, hogy azokat a tanító, bátran állíthatom, a legnagyobb élvezettel fogja olvasni.

Kár, de nagy kár volna elő nem mozdítani azt, hogy a jelzett művek birtokában lehessen a magyar katolikus tanítói kar minden tagja, akinek napjainkban a reá nézve a megkísértetés napjaiban rendkívül nagy szüksége van arra, hogy állhatatos maradjon pedagógiai hitében, amelytől az Új Korszak atheista radikalistái eltéríteni törekednek. Mi végből mi sem ajánlatosabb Montaigne szerint, hogy «Érintkezzék és pedig igen nagy mértékben azokkal a nagy emberekkel is, kik már csak a könyvekben élnek, azaz ismerkedjék meg a nagy idők nagy szellemeivel».

Bertalan Vince.

Montaigne és Erasmus. Két rendkívülien érdekes könyvet olvastam át e heten és pedig Montaigne pedagógiai tanulmányait és Erasmusnak a gyermekek neveléséről és a tanulmányok módszeréről írt munkáját. Mindkét szerző a XVI. század széles tapasztalatokkal és mély tudással rendelkező filantrop pedagógusa és valóban nagy szolgálatot tettek Birkás Geza és Péter János tanárok, akiknek egyike Montaigne, a másik pedig Erasmus munkáinak fordításával a magyar pedagógiai irodalmat gazdagították.

És pedig hogy gazdagították! Mert nem száraz, élvezhetetlen fordításról van szó, melyben a fordító tudakosság dögössé teszi azt, hanem a gondolatot mesteriesen visszaadó, könnyed, folyékony fordításról, amely kedvessé teszi annak előolvasását, ami pedig lenyegesen hozzájárul ahhoz, hogy amit elolvassunk, azt könnyebben meg is rögzíthessük emlékeztünkben.

Montaigne nős, gazdag földbirtokos, kastélyban élő, dilettans pedagógus, de el kell ismerni, hogy amiket korára vonatkozólag mint hibákat megállapít, sok tekintetben megállapítható a jelen korra is, mi pedig a gyermek neveltetéséről szóló alapelveit, igazságait és irányait illeti, majd mindegyike talizmánként állja meg napjainkban is helyét.

Tanulmányát kiválóan érdekessé teszi nagy olvasottsága is, mikor minduntalan lépésről-lépésre idézi azon római és görög böleselőket, akikkel állításait tételről-tételre bizonyítja, ami által valóságos kincses bányájává válik a neveléstani idézeteknek. Csak három idézetet belőle:

«A nevelőnek első dolga legyen tanítványa jellemét, egyéniségét vizsgálat alá venni». «Csak széles látókörű és erős lelek tud a gyermek értelmi színvonalára leereszkedni és vezetésére vállalkozni». A helyes nevelést a szolid szigorúság elvének kell irányítani». Majd azután a nőneveléssel is bővebben foglalkozik de hozzát teszi: «En ugyanis a leánynevelésbe egyáltalában nem avatkozom bele, az asszonyi kormányzatnak megvannak a maga titkos törvényei, meg kell azokat hagyni nekik». No meg mosolygásra készíten nyilatkozik róluk, mikor azt írja: «A tudomány, mely a felkünkig nem tud hatolni, a nyelvünkön marad».

Ennek a könyvnek egyetlenegy tanító asztaláról sem volna szabad hiányozni, mert nézetem szerint több benne a népszerűség, mint a középiskolai vonatkozás. El merem mondani, hogy ennek az egy könyvnek elolvasása nagy mérvben kiegészíti a képzőből hozott — és őszintén megvalva az igazat — sokszor felületes tudást. Nem jellemezhetném jobban ezt a könyvet, mint azzal, hogy az az élet pedagógiájának egy véghetetlenül becses tanulmányi része, amit Montaigne oly válogatottan dolgoz fel és amit Birkás Geza gyönyörű fordításban elénk ad.

Nem kevésbé értékes az inkább középiskolai vonatkozású Erasmus munkája, aki korának legkiválóbb pedagógusa volt. Ő már minden ízében hivatásos pedagógus, aki a gyakorlati életből szerzett bősz tapasztalatai nyomán fejt ki és írja meg a gyermekek neveléséről és a tanulmányok módszeréről szóló alapelveit és pedig felmenő rendszerben, mert alkalmazta és egyaránt tudós ő az elemi népiskola katedrájától egész az egyetemig.

Nagyszerűen fejt ki, hogy «az első oktatás abban áll, hogy a gyermekek tisztán és hibátlanul beszéljen megtanuljanak»: «minden egyes azt tanulja meg a

legkönnyebben, ami természetével leginkább meg egyezik». «A meséket és elbeszéléseket annál szívesebben fogja tanulni és annál könnyebben megtartja emlékezetében, ha ezek tartalmát szép rajzok kísérik».

Ha idézetekkel kellene Montaigne és Erasmus könyveit ajánlani, akkor elsősorban az idézetekből kellene egy külön kis könyvet szerkeszteni. Mert azok a pedagógiai szóval philosophiai, logikai, didaktikai, methodikai alapelvek alapigazságok, amiket mint tanító aláhúzva megjelöltem, egymagukban is és igen értékes könyvet adnának.

Hát még milyen érdekesek és értékesek azoknak bizonyítékai: okadatolásai és kifejtései az ókori böleselők felvonultatásaival, akiknek munkáiból vett idézeteket magyarra fordítva is feltaláljuk.

Montaigne dilettans, de csak azért, mivel nem egyúttal gyakorlati tanító; de mint dilettans páratlanul kutató, szemlélődő, oknyomozó, ítélő és következtető ember, Erasmus is az, de azzal a fölényel, hogy ő a gyakorlati élet embere és aki mint szerzetes, mint böleselő, mint író, mint tényleg tanítóember is érvényesíti azt, amire tanít, amire oktat.

Nagyszerű két pedagógus elme a valóban kitünő pedagógiai érzékről adtak tanúságot a fordítók, hogy Montaigne és Erasmus munkáinak magyar fordításával leplek meg a magyar tanári és tanítói kart.

Mondhatom, gyönyörrel és meg nem szűnő lekötött figyelemmel, hogy úgy mondjam, pedagógiai mohósággal olvastam el mind a két munkát, amelyről a sok aláhúzás is tanuskodik, amivel azt a benőkö foglalt sok, pompás igazmondást aláhúztam.

Mind a két munka a Szent-István-Társulat: *Stephaneum* nyomdájában jelent meg, ára külön-külön 3 korona. Szellemi, eszméi értéke azonban nem eléggé megbecsülhető. Tolle et lege! *Bertalan Vince*, nyug. tan. kép. int. tanár.

Herkules vendégei. A világszerte kedvelt angol regényírópárnak ez a legkitünőbb, elismert regénye. A skót hegyek közül nekiindul az életnek egy tapasztalatlan s roppant finomlelkű leány, aki a véletlen játéka folytán élete útjában Monte-Carlóba téved. Itt szövi körül lényét az élet minden kísértése, gazdagság, szépség, szerelem. Játsszik a kaszinóban, ágája alá szegi a szerencsét s a monte-carlói élet közismert jelenségévé válik. Aggodó figyelemmel kíséri útjait Vanno herceg, egy ősi olasz sarja, aki a ki nem irtható szerelem mélyeséges vonzálmával fonja körül alakját. Izzalma megpróbáltatások, nehéz lelki válságok, komoly és érdekfeszítő evolúciók után a hős és hősnő megtalálja egymást. Ez a regény szűk váza, de — a mi a regénynek legkitünőbb részét alkotja — közben a montecarlói kaszinónak s a francia Riviera szépségeinek páratlanul hű, káprázatos fényű rajzát kapjuk. Aki Monte-Carlóba elutazni nem akar, de az ottani élet minden változatát objektív megvilágításban akarja ismerni, olvassa el ezt a regényt. A Williamson-pár Fivételes írói tulajdonságai, a lenyűgöző mese, a vonzó, folyamatos előadás, a csillogó, színes stílus, a mélyeséges lélekismeret s a szépélet lehetőségének új megvilágításai ebben a regényben egyszerű új méretekből nyílnak meg. A művet *Pogány* Kázmér fordította, kinek sikerült a magyar nyelv szépségeivel fokozni az angol eredetűnek kitünőségeit. Gyermeküket szerető s az olvasmányokat óvatosan válogató szülők a regényben egy a maguk, mint gyermekeik számára élvezetes, tanulságos, költői taplálékot nyernek.

Az esti dal. A tavalyi év angol regényterméséből

az egész angol nyelvű sajtó egyértelműleg mint legjobb alkotást emelte ki. *Barclay* Florence regényét. Ami szépséget a női lélek nyújthat, ez a regény mint kaprázató, színes tükröt tárja az olvasó elé. Az új jövendő leány-típust, mely e regényben megnyilatkozik, az angol közönség olyannyira valószínűnek s szépnek találta, hogy a regényt alig egy év alatt 480.000 példányban szórta szét. Hogy mi az esti dal tartalma, nehéz elmondani, mivel a lelki rajznak benne rejlik különös elénkéségét, mélységét, szélesen feltáruló fényességét a rövidre foglalt kivonat csak tompítaná, de nem sűrítene. Azt ismételjük, amit a könyvről az angol kritikusok állítottak, hogy az esti dal a modern női lélek fejlődésének minden agitacionál, ujságnál, elméletnél hathatósabb tényezője. Ez a könyv nemcsak nevei a lelket, hanem készen kifaragja; nem mesél, hanem visz, felhőkbe emel s a legmagasabb tettek területére állítja. Végig-olvasással mindenki a szó legnemesebb értelmében vett arisztokratikus egyéniséggé válik s egy nemesebb kor szükségleteit hordozza szívében. Az idej karácsonyi magyar könyvpiacnak szenzációja ez a könyv, mely az angol főúri életet is a legválogatottabb vonásokban vázolja.

Kertész Kálmán: **A Fehér Turul.** (Ára 1.20 korona.) Tulajdonképen az első eredeti magyar *aviatikus* regény! A Fehér Turul, Rozsonyi mérnök remekművi repülőgépe, a világ ámulatát és bámulatát vívja ki. A monarchia hadseregének urai persze szemet vetnek rá, de a mérnök emberbaráti és erős magyar föltételeit nem akarják elfogadni, hanem egy bűbajos hercegnőt bíznak meg, hogy kerítse hálójába a mérnököt és a gép titkát. A hercegnő azonban kudarcot vall, annál is inkább, mert közben ő is beleszeret Andorba, akit menyasszonyához és a magyar földhöz vonzó szerelme erőssé tesz. Mikor pedig az angol kormány ügynöke ellopatja a gép tervrajzát s Andor a Fehér Turulon utoléri és visszahozza a kincsét: a hadügyi urak is puhábbak lesznek. Azonban a hadügyminiszter álnok, hamis híreszteléssel (valami még csodálatosabb amerikai gépről) akarja Andort megpuhítani. A cselvetés nem sikerül ugyan, de Andor most mégis enged, amennyire lehet s gyönyörű légi flottát épít, mely egy főherceg jelenlétében mutatkozván be, a monarchiát valóban nagyhatalommá teszi. A sok megpróbáltatás még egyéb haszonnal jár: a hitetlen fiatal mérnököt hívővé teszi. — *Kertész Kálmán* könyve irodalmi szempontból is nyereséget jelent, mint olvasmány pedig egy sorban áll a hasonló tárgyú világhíres amerikai és angol regényekkel.

Lan Béla: **Háborgó vasuton.** A szerző végigvezeti olvasóit a szórakozásért utazók nemzetközi állomásain. Velence, Páris, Biarritz, San-Sebastian, London, csupa régen felfedezett hely, mindegyikről azonban tud újat mondani. Már bevezetésében tiltakozik minden nagyképűsködés ellen, nem oktatni, csak mulattatni akar. Bemutatja az átlagos utazó ember naiv határozatlanságát, szomorú vasuti mizériáink tréfás vonatkozásait, elvezet Velencébe, amelynek részben szarkasztikus leírásából is kiérzik a szerző ábrándos lelkesedése. Párisba, ahol a fényoldal mellett nem háboz az árnyoldalt is láttatni. Izelítőt nyújt a spanyol világból, megcsodáltatja velünk a még aránylag legkevésbé felfedezett Londont és elvezet egy verőfényes vasárnapi délelőttön a Themzére: az angolok dédelgetett River-jére. Azután haza hoz Budapestre, a közvetlen utcák, elégett vezetékek és kikapcsolt telefonok városába. És úgy

akar tenni, mintha leszólna, pedig minden szavából az igazi pesti ember sovinizmusa üt ki. Ára 2.40 K.

Pethő Sándor: **Sorsok** című kötete, amely a Szent-István-Társulat kiadásában jelent meg, a fiatal írónak történet-politikai tanulmányaiból összeválogatott java termését bocsátja a nagy közönség elé. A különböző korszakokból merített és különböző témájú essayk és tárcák nem egyforma szövevsűek, nem is egyenlő értékűek, amennyiben a széles háttérű, szigorú történelmi tanulmányokon kívül kisebb és közvetlenebb tárcacikkeket is tartalmaznak, amelyek valamely érdekes irodalmi műhöz vagy aktuális eseményhez kapcsolódnak, de a szerző nemes íróművészete valamennyit kiemeli a szokványos tárcairodalom vadonjából. *Sorsok* a címe Pethő Sándor új könyvének, amennyiben valamennyi értékesítésére veres fonálként átlúzódnak a magyar történelem szomorú sorstragédián: a végig nem élt életek, a ki nem aknázott tehetségek, a belső, csöndes elvézések dokumentuma e mű, amelynek tiszta, magyar levegője, mély keresztény világszemlélete és stílusának bánatos lírája tanulságos és kellemes órákat szereznek azoknak, akik szeretnek elgondolkozni a magyar problémákról és elábrándoznak a derékba tört magyar pályák keserves tragikumáról. Ára 3 K.

Nádasdy Marián: **Elmélkedések az év minden napjára és ünnepére.** 12-rét, 525 lap. Ára 4 K 20f. Csinos kiállítású és feltűnően könnyű kis könyv, mely abban a kitüntetésben részesült, hogy Prohászka püspök úr előszavával kelhetett útjára. Sok lelket megvilágosítana, sokak gyöngé akaratát megerősítené és sokakat megvigasztalna, ha megtanulják és gyakorolják belőle az elmélkedő imádságot. A lapok igen szépen nyilatkoznak róla. A többi közt a Religio 37. száma ezt közli: *Rövid, mely gondolatokban gazdag elmélkedési könyv. Minden napra egy-egy szentírási szöveget vesz alapul s abból fejti ki három rövid pontban az elmélkedések anyagát. Egy-egy elmélkedés mindig egy lapra terjed. Ez nagy előny. Maguk az elmélkedések mélyek, bensőségesek, nemeszmejjuttatók, hanem igazi imádságot inspiráló gondolatok. Ez a legnagyobb dicséret, amit egy elmélkedési könyvről mondani lehet.* Nádasdy nagyon szükséges, érdemes munkával ajándékozott meg minket, amely könnyen kezelhetőségénél fogva és bensőséges tartalmával nagyban előmozdítja a jó elmélkedést (Hanauer István dr.). Papoknak, világiaknak, apácáknak, szeminaristáknak, hitoktatóknak s mindazoknak, kik valamelyes lelki életet akarnak élni, kitűnő és kifogyhatatlan kalauza ez a kis könyv. *Gyakori áldozatok számára legszebb készüles, ha a napnak megfelelő elmélkedését elolvassák és arról gondolkodva, emelik szívöket az Oltárszentség Istenéhez.* Szentség látogatás alkalmára pedig 53 gondolatot tartalmaz a Szentírásból. Ilyetén méltó és megbecsülhetetlen karácsonyi ajándékká válik.

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI.

H. G. M. Az 1400 kor. után 14 évi szolgálat mellett 672 kor. nyugdíj esedékes. Ott lesz a tévedés, hogy 14 évi szolgálattal a tanító 1600 kor. fizetésre tarthat igényt, 1913. év január 1-től tehát 48%-ot kitevő nyugdíjigénye is ezen fizetés után állapítandó meg. — **B. A.** A lap küldetését az iskola számára a helyi iskolai hatóság kérelmezze a Szent-István-Társulat elnökségétől. — **Sz. E.** Az adó ellen felszólalással élhet. — **W. S.** Az erdőnek hasznélvezője ép úgy mint a szántóföldeknek. Ezt is munkálta nia kell. A munkáltatás költsége nem adótermészetű kötelezettség.

PÁLYÁZATI HIRDETÉSEK

A nmélt püspöki kar határozata köte-
lezőnek nyilvánította a katolikus nép-
oktatási intézetek pályázatainak a «Nép-
nevelés»-ben való közzétételét.

KIADÓHIVATAL:
Szent-István-Társulat Budapest.
A KIADÓHIVATAL FŐNÖKE:
LOVÁSZY DEZSŐ.

Pályázati hirdetések minden egyes szá-
vának egyszeri közlése 6 fillér. Csakis
azon pályázatok közöltnének, melyek-
nek díja előre lefizetett.

A lapot kérjük gondosan megőrizni. Pótlásokat számonként 30 fillér ellenében teljesítünk.
Csakis azt a pályázatot közöljük, melyért a pénzt péntek délig megkapjuk.

Észtergomi érseki megye.

Köbölkútra (Észtergom m. vasútállomás helyben) róm. kath. férfitanító kerestetik. Fizetése 1200 korona. Butorozott szoba, 100 kor. lakbérpétek. Mindennapiak-
ismétlők tanítani rájuk a temj lomban felügyelni, kán-
toriakban segédkezni köteles. Határidő *dec. 28. Iskolaszék.*
1914 1—1

A kisgyermati (Hont m.) róm. kath. kántortanítói ál-
lásra pályázat hirdettetik. Javadalma: lakás, mely három
szoba, konyha, kamra, pince és istállóbol áll. 9 kat. hold
és 723 ööl szántó, 1 kat. hold 275 ööl rét, kert, két
sertésre legeltetési jog, 48 véka vegyes gabona, 92 kor.
munkaváltság, 300 kéve rözse, 280 kor. községi segély.
40 kor. Bartosalap, 40 kor. ismétlőoktatásért, 25-20 kor.
személypenz (összesen 593-24 kor.) államségély az 1913.
évi XVI. t.-c. értelmében. Vizszabály körülbelül 8 kor.
a hasznórlvező térhe. Enekes mise 1 kor. libera 50 fillér
s búcsuzató 4 kor. Személyes megjelenés előnyös, de
nem díjaztatik. Kérvények az iskolaszéki elnök címére,
ajánlva küldendők. Valasztás *1914. Jan. 5-én.* 1910 1—1

Léván (Bars m.) a róm. kath. elemi fiúiskolánál
1914. évi jan. 1-től, 4—6 hónapra, helyettes tanító al-
kalmazást kaphat havi 100 kor., fizetéssel. Öleveles
nőlen férfi és nőtanítók mielőbb jelentkezzenek *Báthy*
László iskolaszéki elnöknel. 1919 1—1

Beregszegi (közvetlenül Galgóc és Lipótvár mellett)
nyugdíjazás folytán megüresedett harmadik osztály taní-
tói állásra *dec. 30-iki* lejárattal férfitanítók száma a pá-
lyázat hirdettetik. Javadalma: község öi 240 kor., lakár
100 kor. fizetés, államségély 1100 kor. Elfoglalandó új-
évkor. Iskolaszéki elnök. Újvároska-Lipótvár. 1922 1—1

Egri érseki megye.

Balmazújvárosi kántortanítói állásra pályázat hirdet-
tetik. Javadalma háromszobás lakás és kerten kívül kb.
2000 kor. Kötelessége kántori teendők végzése s a fiú-
iskola vezetése. Szabályszerű kérvények *Lukács Károly*
lelkész címére küldendők *dec. 26-ig.* Valasztás napja és
próbaenkélés jelezve levélieg. 1862 2—2

A hevesaranyosi ujonnan szervezett róm. kath. II-ik
tanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalma: az 1913.
évi XVI. t.-c.-ben biztosított fizetés, melyből a községi
pénztár 100 koronát s 20 korona, kerttelményt fedez,
a többi államségély. Lakása, míg az új tanterem és ta-
nítói lakás felelőleg egy butorozatlan szoba. Kötelessége
a III—VI. vegyes osztály s az ismétlős fiúk oktatása,
valamint a kántortanító akadályoztatása esetén a kántor-
ságban segédkezés. Kérvények *dec. 29-ig Lukács Ferenc*
iskolaszéki elnökhöz küldendők, Bátor. (Heves m.)
1901 1—1

Azonnali belépésre segédet keresek. Fizetése egyelőre
havi 30 kor. s ágyneműn, mosásán és vigáztáson kívül
teljes ellátás. Zongora-és harmóniumhasználat. Önlépésre
jó alkalom melleskes jövedelem is szereshető. Vasút, posta
helyben. Poroszló, (Heves m.) *Jósvai Gábor* kántortanító.
1917 1—2

Mátraszőlőstre kántortanító helyettes keresünk ja-
nuár 1-től maj 31-ig. Teendői: kántorság, tanítás. Fi-
zetése 800 koronának megfelelő része. Pályázatok
dec. 31-ig az iskolaszék elnökéhez küldendők. *Lihosziht*
Ignác plébános. 1912 1—1

A tarnaörsi róm. kath. tanítónői állásra pályázat hir-
dettetik *f. hó 28-ig.* Kötelesség: az I—II. kezdő leány-
osztály és az ismétlő leányosztály vezetése. Javadalom:
a községtől 100 száz kor., fizetés és lakás ügye ren-
dezéséig 100 korona lakbér, államségély 1000 egyezer
kor. Állás megválasztás után azonnal elfoglalandó. Pá-
lyázók kellően felszerelt kérvényeket az iskolaszéki
egyházi elnök címére t. hó 29-ig küldjék be. Érk re,
(Heves m.) 1918 1—1

Csanádi egyházmegye.

A módosi (Torontál) róm. kath. magyar tannyelvű
népiskoláján egy tanítói állásra pályázat hirdettetik. Já-
randóságai az 1913. évi XVI. t.-c. értelmében állapítottak
meg. Ezenkívül 26 korona írószer-és lakásüzemeltetési
átalány, 3 ööl kenény tüzelőfa, melyből a tanterem is
kellően fűtendő. Megfelelő természetbeni lakás. Kö-
telességei: A IV—VI. vegyes osztály tanítása, a gyermekek
templomba vezetése, minden harmadik héten a szentmise
és istentiszteletek alatt a kántori teendők bolgar nyel-
ven való végzése, melyért külön díjazás nem jár, a bol-
gár anyanyelvű hívek temetési alkalomával a szokásos
stóledíjak mellett a kántori teendők elvégzése, miért is
a bolgar nyelv tudása megkívántatik. Kellően felszerelt
kérvények *dec. 28-ig* alulirt iskolaszéki elnök címére
küldendők. Az állás azonnal elfoglalandó. *Rankov Lajos*
plébános. 1899 1—1

Erdélyi egyházmegye.

A nagykaszonföldi róm. kath. elemi népiskolához
rendes tanítónői állásra pályázatot hirdetünk. Fizetése
1913. XVI. t.-c. szerint. Kérések *dec. 20-ig* plébánia,
Nagykaszon (Csik m.) adandók. *Iskolaszék.* 1902 1—1

A szászvárosi róm. kath. elemi fiúiskolánál ehalá-
zás folytán megüresedett kántortanítói állásra pályázat
hirdettetik. Javadalma: 1000 kor. az iskola pénztárából.
Állami fizetéskiegészítés. Lakás: két szoba, konyha,
kamra, pince, mellék-pületek, gyümölcsös és konyha-
kert. 580 ööl szántóföld. 32 ööl méter fa, melyből egy
tantermet is tartozik fűteni. Ezenkívül sulajáratok.
Kötelessége: VI. oszt. fiúiskolát vezetni és a kántori
teendőket végezni. Pályázati határidő *dec. 31.* Valasztás
január 4-én, melyre saját költségén tartozik megjelenni.
Állás azonnal elfoglalandó. *P. Kóry Ottó* lelkész, iszk.
elnök. 1920 1—1

Győri püspök megye.

Sárródi róm. kath. oszt. tanítói állásra pályázat
dec. 25. nőlen férfi, állását 31. elfoglalja. Az egy eti-
teren működést ígérőnek és hadjótételezésén túllevőnek
előnye lesz a választáson. A községtől kap 680 fororát
egy szobát legszükségesebb butorozat és lakbérpéteket

180 koronát kert helyett fűtőanyagot. Államsegélyt az 1913. évi XVI. törvény szerint. Kötelme: egyik tanterebben és az ismétlők egyik nemét tanítani, kántort jogos akadályoztatá akkor kántori dologban díj nélkül helyettesíteni, többiben a «Rendszabályok» és díjvel irányadók. Sarród, Pósta és távirtda Eszterháza. (Sopron megye.) *Iskolaszék.* 1898 1—1

Bánhidán (vasútállomás a fővonal mentén) róm. kath. férfi osztálytanítói állásra *dec. 30-ig* pályázat hirdetik a mely napon a választás is délután 10 óraker megjeztetik. Javadalma a községtől 400 korona, 240 korona lakbér és 20 korona kertületmény, államsegély 800 korona. Kántorságban a kellő jártasság megkívántatik. Köztelessége a díjvel szerint. *Iskolaszék.* 1905 1—2

Kalocsai érseki megye.

Pusztaszentimrére (Pest m. vasúti állomás) három havi időre, törvényes fizetés mellett, segéd ill. helyettes tanítót (nő) vagy képezdét végzett róm. kath. vallású egyén kerestetik. Jelenkezni kell Csengődön (Pest m.) a róm. kath. plébánián írásban. 1904 1—1

Kassai egyházmegye.

Pányi (Abauj m.) róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdetik. Fizetés helyi járulékból 319 kor. melyet az állam kiegészít a megfelelő fokozat szerint. A választás *dec. 30-án* lesz megtartva. Személyes megjelenés kívántatik. Az állás azonnal elfoglalandó. Folyamodványok plébániahivatalnak küldendők. 1926 1—1

Nagyvárad latin szert. egyházmegye.

A békés endrődi róm. kath. Egyház külterületéhez tartozó **kondoros tanyai** fiókegyházban megüresedett kántortanítói állomásra pályázat hirdetik. Javadalma: 1. az endrődi róm. kath. hitközség pénztárából havi előleges részletekben 920 kor. 2. fizetési kiegészítés az 1913. évi XVI. t.-c. értelmében az államtól, 3. kétszoba, konyha, kamra és a szükséges melléképületekből álló lakás, nemkülönbön az udvar és kert használata. Pályázók tartoznak képesítéseket igazoló oklevél és működési bizonyítványokkal (vagy eredetiben, vagy pedig kir. közjegyző által hitelesített másolatban) felszerelt kérvényeket *dec. 22-ig* a békésendrődi róm. ka h. Iskolaszék elnökséghez beküldeni. Az állomás a választás után azonnal elfoglalandó. 1857 2—2

A Karczag melletti **bucsatlepi** róm. kath. iskolához a folyó tanévre helyettes kántortanító kerestetik. törvény szerű helyettesítési díj és stóla mellett. Szükség esetén tanítónő is alkalmaztatik. 1912 1—3

Nyitrai püspöki megye.

Felsővisnyón (Zsolna mellett) róm. kath. kántortanító katonasodása folytán okl. helyettes kerestetik. Fizetése évi 800 koronából működési időjére járó részlet és kántori mellékjövedelem. Tót nyelv megkívántatik. Állás azonnal elfoglalandó, hogy karácsony- or orgoná hasson. Orgonálni tudó okl. tanítónők is jelentkezhetnek. *Iskolaszéki elnök.* 1900 1—1

Pécsi egyházmegye.

Nov. 30-iki számban közzétett **gyűrűfüi** róm. kath. kántortanítói állásra a pályázat *dec. 28-ig* meghosszabbítatik. 1903 1—1

Tésenyi (Baranya m.) róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdetik. Jövedelem: 1910. évi javadalmi jegyzőkönyv szerint tisztán tanítói 1565 kor. kántori 40 kor. Fizetési kiegészítés ügyben hozott 103825 számú miniszteri leirat szerint helyi járulékból biztossá 840 kor. további kiegészítés az államtól 1913. évi törvény

szerint. Lakás 2 padlózott szoba, konyha, éléskamra pince sertésöl, 280 □ öl kert. Kötelesség: mindennapi és ismétlős iskolások tanítása, vasár és ünneprapokon anyatemplomba vezetés, otthon litánia tartása, pécs egyházmegyei róm. kath. tanítótestületbe belépés. Énekpróba 1914. jan. 3. választásig barmely ünnep és vasárnapokon utiköltség megtérítése nélkül megkívántatik. Kellően felszerelt kérvények 45 fillér bélyegjegy melléklésével plébániahivatalhoz Kisasszonyfa, posta Magyarmecské, (Baranya m.) küldendők. 1927 1—1

A **kisszekelyi** róm. kath. iskolaszék, a II. sorszámú tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalma: róm. kath. hitközségtől 638 kor. készpénz, a többi az új törvény alapján államsegélyből nyer fedezetet. Egy butorozott szobából álló lakás, értéke 100 kor., a második szoba, konyha és kert helyett, ezen szoba fűtése és tisztogatása 120 kor. értékben. Lakbérpótlék 40 kor. Kötelességei: az iskolaszék által kijelölt mindennapi és ismétlős osztályt vezetni, a kántoriakban segédkezni önállóan is, a pécs egyházmegyei róm. kath. tanítógyulekbe belépni és mindenben a «Rendszabályok» szerint eljárni. Tannyelv magyar. Pályázhatnak okl. tanítók és tanítónők *dec. 28-ig*, amikor egyúttal lesz a választás is, amelyet korona és ének próba előz meg. Személyes megjelenés előnyös. Kérvények a kisszekelyi róm. kath. iskolaszékhez küldendők. 1897 1—1

Bölcskére (Toina m.) 1914. év jan. 1-étől 1914. év június 30-ig a rendes tanító katonasodása miatt helyettes tanító vagy tanítónő kerestetik. Javadalma havonként 80 kor. és egy szobából álló lakás. Kántoriakban is köteles segédkezni. Kérvények *dec. 28-ig* ft. *Horváth Dénes* plébános ur isksz. elnökhöz küldendők. 1915 1—1

A **tengődi** róm. kath. kántortanítói állomásra, osztatlan nepiskolához 1914. év. jan. 15-ig pályázat hirdetik, amely napon, előzetes próba után, a választás d. e. 10 óraker megtartatik. Ezen állomással összekötve van: 3 szobából stb. álló csinos lakás, melléképület, oktatásért a mindennapi és ismétlős iskolában 42 kor., lélek-pénz 90 pár után 23-40 kor. stolaris jövedék 20 korona 14 kat. hold föld és rét jövedelme 528 korona, 90 mérce rozs á. 325 kor. = 292-50 kor. 3 akó bcr 60 korona, 18 méter tűzifa 117 kor., föld és famunka értéke 313 kor. összesen 1396-90 kor. Ebből tanítói fizetés; 1098-45 kor. Az állomás azonnal elfoglalandó. Kötelességek a díjvelben. Oklevéllel, összes szolgálati bizonyítványokkal, magyar állampolgárságot igazoló és községi illetőségi bizonyítvánnyal, keresztlevéllel felszerelt kérvények Koppányszántóra (Toina m.) az esperesi hivatalhoz intézendők. 1909 1—1

Székesfehérvári egyházmegye.

Az **etyeki** róm. kath. iskolához (Fejér m. Budapest közelében) helyettes tanító kerestetik. Fizetés 800 kor. és egy butorozott szoba. Nők is pályázhatnak. Német nyelv kívánatos. Az állás azonnal elfoglalandó. Kérvények *dec. hó 22-ig Magdics István* espereshez Etyek (Fejér m.) küldendők. 1854 2—2

A Népevelő 49. számában hirdett **csókakői** kántortanítói állásra a pályázatot *dec. 28-ig* meghosszabbítjuk azzal a hozzáadással, hogy a megválasztott kántortanító az ott részletezett jövedelmen kívül évenként 200 korona személyi pótlékban is fog részesülni. Az *iskolaszék.* 1908 1—1

Szepesi püspöki megye.

A **nádasdi** (Lipószentmiklóstól félóranyira gyaloglás) kath. kántortanítói állásra 1914. jan. 1-ig pályázat hirdetik. Törvényes fizetés. Pályázhatnak tanítónők is. Iskolaszéki elnök, Nagybobrócz. Liptó m. 1860 2—2

Szepesfarkasfalvi róm. kath. kántortanítói állomásra 1914. jan. 3-ára pályázat hirdetik. Jövedelme: törzsfizetés, földjövdelem, temény 400 kor., vasúti és községi értéke több, államsegély 800 kor. Jó lakás, kert, fa. Nyá-

ron mellékjövödelemre számíthat. Személyes megjelenés előnyben. *Szlavkovszky Ferenc*, plébános iskolaszéki elnök, Ábrahámfalva, posta Ménhárd. 1923 1--1

Alsószépfalvi (Szepes m p. Lucsivna) róm. kath. kántortanítói állásra a pályázat 1914. jan. 8-ig meghosszabbították. *Iskolaszék.*

Felsőszépfalvi (Szepes, m Lucsivna) róm. kath. kántortanítói állásra a pályázat 1914. jan. 8-ig meghosszabbították. *Iskolaszék.* 1924 1--1

A **benedikói** (Árva m.) róm. kath. néptanítói állásra jan. 6-ig pályázat hirdették. Jövedelme; 276 kor., készpénzben a községtől többi államségély, 20 kor., kertilletmény. Lakása, két szoba, konyha, pítvar, pince, falkamra. Tót nyelv tudása szükséges. *Iskolaszék.* 1925 1--1

Szombathelyi egyházmegye.

Letenyi (Zala m.) róm. kath. elemi iskolához helyettes tanítói állásra pályázat hirdették. A megválasztott alkalmaztatása a folyó tanév tanítási idejeig tart. Fizetése havonként 80 korona. A kérvények dec. 28-ig beküldendők. Az állás jan. 1-én foglalandó el. *Iskolaszék.* 1895 1--1

Halálozás folytán üresedésbe jött **szakonyfalvi** róm. kath. iskolához tanítót (tanítónót) keresünk. Fizetése 100 kor., a hitközségtől, a többi államségély. Kert 2 öl puhafa hazaszállítva. Távolság a vasúti állomástól 4 km. A pályázatok dec. 20-ig adandók be. Cim *Koczján István* pléb. Apátistvanfalva (Vas m.) 1921 1--1

Veszprémi egyházmegye.

A **kercesligeti** róm. kath. elemi iskolánál a II. oszt. tanítói állásra pályázat hirdették. Javadalma: törvényes lakás, államségéllyel 1000 kor., kertválságjében 20 kor. Köteleiségei díjlevél szerint. Kántoriakban és német nyelvben való jártasság megkívántatik. Pályázati határidő dec. 28. *Gyöngyössi Imre*, isksz. elnök. 1928 1--1

A **tótszentpáli** (Somogy) róm. kath. osztálytanítói állás megüresedett. Fizetése: államségélyből 816 korona, hitközségtől 384 korona és 56 korona, ismétlők oktatásáért. Egy szobából álló lakás a legszükségesebb bútortartással, ütés, tisztogatás. Intelligens, szorgalmas tanító, szép mellékjövödelemre számíthat. Kötelezéseit díjlevél szabályozza. Férfitanítók kérvényüket *Keresztes József* plébánoshoz nyújtják be. Az állást jan 1-én kell elfoglalni. 1906 1--2

A **Népnevelő** 1913. 48-ik számában hirdetett **szöke-dencsi** kántortanítói állásra a pályázat meghosszabbították. Pályázati határidő dec. hó 29. mely napon délelőtt 10 órakor a választás is megejtetik. 1911 1--1

Keresek vidéken, önálló kántori állást. *Szopkó János* Aranyforgács-utca Körmöczbánya. 1861 2--2
Helyettes tanítónői állást elfogad. Okleveles tanítónő. *Lőrinci (Nógrád m.)* 1907 1--1

STAMPAY ének- és imakönyve

(XX. kiad., 256. old.) kötve 30 fill., vászonban 50 fill. Tízre egy ingyen. Kotta egyszer ingyen, kötve 30 fill. bór v. bársony netto 3 K., bórj bór 4 K. KÖZÖLKUTON, Esztergom m. A Stampay Miklós-féle KÖSZÖNTŐKÖNYVECSKE nem nálat kapható, hanem öcsémnél NÓGRÁDKISTERENYÉN. 12 db franko 2 K-ért. 1352-13

Orgonahangok 910 énekkel 3-4 kor.
Égiorgonvirágok 554 énekkel 2-3 *
Gyászmise offertorium 50 fill.
Temetőkönyv kántor- és népnek 1.30 kor.

Molnár József kántor Kunszentmiklós.

(1878-9)

KARÁCSONYRA, UJÉVRE SZÉP ZENEMŰVEK.

Egyháziak :

C-, G- D-dur dudajáték darabonként 1 korona.
A- E-dur egy-egy 75 fillér. Karácsonyesti ének 1 korona. Jézus élete versekben 1 korona. Ünnepi praludiumok 4 korona. Miatyánk-Üdvözlégy 2 K. Ilaafias-Mária-dalok (3 tuzet) füzetekint 3 K.

Világiak :

Abrándok, 12 magyar dal 3 korona. Királyasszony kertje, 12 magyar dal 3 kor. Tanító-induló 1'60 kor. Népszovetségi induló 75 fill. Kapható :

Kontor Elek kollégánknál Budapest, II. kerület, Albrecht-u. 7. szám.

Legjobb iskolai daloskönyv a

Ris muzsikus

Szerkeszté :

JOSVAY GÁBOR.

100 gyönyörű magyar dal, iskolai szöveggel, két szölamra hangjegyzéve. Jövahagyva az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács által.

1-II. füzet ára 80-80 fillér.

A 100 dal kotta nélkül 40 fillér.

A magyar kath. tanulóifjúság és a hívek egyetemének egységes

ima- és énekkönyve a

Szelki gyöngyök

Szerkeszté : JOSVAY GÁBOR.

Tartalmazza 500 legjobb egyházi énekünket hangjegyzéve s az összes szükséges imákat és ájtatosságokat. Az egri főegyházmegyei hat. jóváhagyásával.

Ára erős és diszes vászonkötésben 2 korona.

Megrendelhetők a Szent-István-Társulatnál (BUDAPEST, VIII., Szentkirályi-u. 28.)

MÁRCIUS 15.

1896-12

megünneplésére alkalmas iskolai és ifjúsági egyfelvonásos, igen könnyen s hűtősen előadható szindarabok. - 1. **Március 15.** 2. **A szabadság ünnepe.** 3. **A öreg honvéd.** 4. **A zaráduló.** 5. **A honvéd.** 6. **Talpra magyar.** Három füzet 2 K. Hat füzet 4 K. postai szállítással. (Utánvételes küldés 50 fillérrel több.)

PÁSZTOR JÓZSEF, Budapest, I. kerület, Fehérvári-u. 35. III. 4.

Fizessünk elő a „Kath. Kántor“-ra!

II. évfolyam. Az első (január 1.) szám most jelent meg 20 án. Kottamelléklet két szép karácsonyi ének orgonakísérettel és hat értékes *pastorale* (dudajáték) Buchner, Erdélyi, Hemerka, Izsépi, Regertől szerzőktől. - Mutatványszám ára 50 fillér.

Elő lehet fizetni a februárban megjelenő „Kántor-zsebkönyv“-re is.

Ára 2 korona. Kottákat is hoz bőven. A „Kath. Kántor-kiadóhivatala, Eger, Gimnázium-utca 3. szám. 1916-1

Népiskolai címtáblák

45 x 60 cm. nagyságban rendkívül tartós, ölmazott acélbádoglemezről, fehérzománc alapfestéssel, fekete nagybetűs felirattal, az itt látható mintarajz szerint színes magyar címmel ellátva darabonként 15 koronáért megrendelhetők.

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

könyvkiadóhivatala és könyvkereskedése részv. társaság.

Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28/B szám.

Bármely más felirat jutányos áron megrendelhető. 278